

Informe:

**LA SITUACIÓ DEL VOLUNTARIAT A
ANDORRA:
EXPECTATIVES I PROPOSTES D'ACTUACIÓ**

Yolanda Bodoque Puerta,
amb la col·laboració de
Joan Micó, Mercè Casals i Pepita Batalla

Març de 2004

**Si no podem mestrear els anys per fer-ne
tot d'enfilalls de llum meravellada,
ni ens és donat deturar el temps i creure
que l'horitzó sempre ens serà propici,
pensem almenys la vida com un àmbit
de claredats possibles, i vivim-la
tan plenament que per força desvetlli
ressons inesperats i manifesti
tota la seva insòlita tendresa.**

**D'aquest espai misteriós i dúctil
com una mà d'infant o com un repte
tots en som responsables, i ja és hora
d'assumir-ne l'esforç i la bellesa
posant a prova sense cap recança
les mans, la voluntat i la mirada,
fent vibrar el gest amb tot el determini,
sentint-nos desimbolts i solidaris.**

**Així desitjos, il·lusions i somnis
no ens llevaran la son ni l'esperança,
i així pel mar tan íntim de silenci
lluny d'aldarulls i crides i proclames,
assolirem la plàcida harmonia
d'aquells que saben veure's i estimar-se
no en el seu goig, sinó en el goig dels altres.**

Miquel Martí i Pol

INDEX

- 1. INTRODUCCIÓ. (4)
- 1.1. MARC TEÒRIC: A LA RECERCA D'UNA DEFINICIÓ OPERATIVA. (6)
 - 1.1.1. Què són i què fan els voluntaris?. (8)
 - 1.1.2. El marc organitzatiu. Les entitats que treballen amb voluntaris. (10)
- 1.2. TIPOLOGIA DE VOLUNTARIS I ASSOCIACIONS. LES TASQUES DE L'ACCIÓ VOLUNTÀRIA. (11)
- 2. INVESTIGACIÓ: LA SITUACIÓ DEL VOLUNTARIAT A ANDORRA. (12)
 - 1.3.EL CONTEXT. (12)
 - 2.2.1. Veïns, amics i institucions domèstiques. (13)
 - 1.4.DISSENY DE LA INVESTIGACIÓ. (14)
 - 2.2.1. Objectius. (14)
 - 2.2.2. Hipòtesis de treball. (15)
 - 2.2.3. Variables fonamentals. (16)
 - 2.2.4. Metodologia: xifres i paraules. (16)
 - 1.5.LES ASSOCIACIONS DE VOLUNTARIAT A ANDORRA. (17)
 - 1.5.1. Les associacions analitzades. (19)
 - 2.3.2. Entitats “de voluntaris” (23)
 - 2.3.3. Entitats “amb voluntaris” (29)
 - 2.4.ESDEVENIR VOLUNTARI O VOLUNTÀRIA: ITINERARIS PERSONALS I VITALS. (40)
 - 2.5.EPÍLEG: LA SITUACIÓ DEL VOLUNTARIAT A ANDORRA EN XIFRES. (48)
 - 2.5.1. Voluntaris: sí i no. (48)
 - 2.5.2. Motius per esdevenir voluntari/a (53)
 - 2.5.3. Les tasques del voluntariat. (55)
 - 2.5.4. Participar d'una associació a Andorra (56)
 - 2.6.CONCLUSIONS I REFLEXIONS SOBRE EL TREBALL REALITZAT . (60)
 - 2.7.PROPOSTES D'ACCIÓ. (62)
 - 2.8.BIBLIOGRAFIA. (66)
 - 2.9.ANNEXES. (67)
 - Guia d'entrevista als professionals de les associacions. (67)
 - Guia d'entrevista als voluntaris i voluntàries. (67)
 - Model d'enquesta de l'observatori. (68)
 - Model d'enquesta a les escoles d'Andorra. (77)

1. INTRODUCCIÓ

La present investigació ha sorgit d'una iniciativa del Ministeri de Benestar i Família que, en conveni amb l'Institut d'Estudis Andorrans, té com objectiu analitzar la situació del col·lectiu de voluntaris a Andorra. Fins ara tot el treball realitzat per grups anònims de persones i associacions relacionades amb el tema no ha estat sistematitzat i no existeixen estudis ni bases de dades suficients per valorar les necessitats i prioritats prèvies a la potenciació d'aquests col·lectius. D'altra banda el treball voluntari és una activitat molt desconeguda per a la societat en general i fer palesa i visible la seva existència és un dels motius principals per iniciar aquest estudi

La investigació ha estat realitzada per una antropòloga amb experiència en l'estudi d'aquest tipus de col·lectius, i pels sociòlegs del Centre de Recerca Sociològica de l'Institut d'Estudis Andorrans.

El marc geogràfic on s'ha enquadrat l'estudi és el territori andorrà. Tenint en compte el tarannà històric, social i econòmic d'aquest país, així com la seva configuració geopolítica, l'estudi del voluntariat ha de tenir forçosament diferents característiques respecte a d'altres exemples propers, tant a França com a Espanya (tot i que, en concret, el cas de Catalunya és potser el més paradigmàtic) que disposen d'una tradició en el desenvolupament d'iniciatives pel que fa a la potenciació del voluntariat entre la població.

El valor d'aquesta investigació resideix en obtenir informació sobre la situació actual del voluntariat, no només pel que fa al nombre de persones reals que s'hi dediquen, també es tracta de poder establir una definició operativa que emmarqui les feines de la seva competència i delimitar les vies d'actuació institucional que regulin el treball voluntari. També ha estat importat l'apropament a les entitats i organitzacions que funcionen mitjançant el treball voluntari i que són una font inesgotable d'iniciatives de participació ciutadana a tots els nivells.

S'ha optat per la combinació de la metodologia quantitativa i qualitativa. Pel que fa a la primera comptem amb les dades obtingudes de l'observatori de l'Institut d'Estudis

Andorrans i de les enquestes passades a les escoles del Principat. Pel que fa a la segona s'han realitzat 25 entrevistes obertes i semidirigides a persones representatives d'aquest col·lectiu: principalment voluntaris i responsables d'associacions moltes de les quals tenen com a base del seu funcionament persones voluntàries¹.

Es tracta, per tant d'un estudi bàsicament exploratori que ha tingut un doble objectiu general:

1. Aproximar-nos a la situació del voluntariat a Andorra tenint en compte els diferents nivells que comprèn aquest col·lectiu (nombre, perfil, organització, tasques...) i diferenciant dos àmbits: el col·lectiu de voluntaris pròpiament dit i les organitzacions e institucions que treballen amb ells.
2. Obtenir informació suficient per a la realització d'un projecte de potenciació de les tasques d'aquest col·lectiu.

Pel que fa a la distribució del text, a la introducció presentem el marc teòric general de la investigació, així com un estat de la qüestió global del tema del voluntariat, centrada en documents bibliogràfics i altres experiències.

En el segon capítol passem a la investigació portada a terme al territori andorrà. Dins del mateix s'inclouen apartats relatius al context local i les seves característiques; el disseny de la investigació; l'anàlisi de les dades; i un apartat de reflexions, conclusions i propostes d'actuació.

El tercer capítol l'hem dedicat a presentar una sèrie de propostes d'intervenció. Al final s'inclou la bibliografia citada i els annexes.

Per acabar, volem agrair a totes les persones que han acceptat ser entrevistades, l'esforç que han fet en oferir-nos la seva experiència i la seva visió de la realitat, però sobretot el seu temps, cosa que en una societat com l'andorrana és un sobreesforç afegit. Un agraïment especial d'una banda al Joan Micó , la Mercè Casals i la Pepita Batalla, pel seu treball en el disseny i anàlisi de les enquestes, i d'altra banda a la Isabel de la Parte i

¹ Veure apartat "Disseny de la investigació" per una exposició resumida dels objectius, variables i metodologia.

a la Sali Carballo: la primera pels seus suggeriments i pensaments en veu alta i la segona per haver-me permès viure agradablement Andorra.

1.1. MARC TEÒRIC. A LA RECERCA D'UNA DEFINICIÓ OPERATIVA

El conceptes *voluntari*, *voluntariat* o *treball voluntari*, han pres en les darreres dècades una gran importància més enllà de les seves implicacions a nivell social, polític i ideològic, com també a nivell econòmic. Són les accions concretes de les feines relacionades amb aquest sector, el que més ens interessa per poder emprendre la tasca d'establir una definició operativa que ens serveixi per arribar a concretar el seu abast real. De fet, i tal com diu Alfred Vernis, fer de voluntari o voluntària no ha estat mai quelcom complicat, només ha estat necessari la il·lusió per ser-ne i alguns d'aquests elements: experiència en un tema concret, coneixements específics, interès per aprendre i ganes de fer un servei a la comunitat (Vernis, 2001:1). Fins i tot m'atreviria a dir que, molt abans de que el voluntariat fos codificat sota aquests paràmetres que tothom més o menys reconeix com a propis d'aquest sector, les tasques d'ajuda gairebé desinteressada a altres persones han estat sempre presents a les comunitats sense haver estat mai reconegudes com a quelcom susceptible de ser destacable per damunt d'altres tasques. Tal i com ens diu una de les persones entrevistades "...sempre s'ha portat un plat de caldo al veí..." (HVM). Clar que això formava part del tarannà de les petites comunitats on l'ajuda als altres era entre d'altres coses una inversió, en el sentit de que es tractava d'accions encaminades a assegurar una reciprocitat futura. Aquestes accions de solidaritat familiar i veïnal podríem dir que formaven part d'estratègies de reproducció de la comunitat propera a les persones que les portaven a terme i, com a tals, no estaven subjectes a un reconeixement públic. En el moment en que la societat urbanitza els costums, en el sentit de potenciar l'aïllament i l'individualisme, aquestes accions deixen de formar part d'iniciatives personals o veïnals de caire natural. Volem dir que el que ha succeït, i tornem al text de Vernis, és que les societats democràtiques de finals del segle XX, s'han tornat 'societats d'organitzacions' i avui en dia l'acció voluntària necessita emmarcar-se quasi sempre dintre d'una organització. Per això, el que era molt senzill s'ha convertit en un aprenentatge difícil (2001:1). La mateixa actitud solidària feta acció organitzada és el que avui denominem voluntariat². A tall de resum podríem dir que el

² Per il·lustrar millor la tendència a conceptualitzar com a voluntàries només aquelles accions que són realitzades sota el sostre d'una entitat, aquí reproduïm un paràgraf extret de la web de l'Institut Català del

voluntariat³ tal i com l'entendem avui neix de tres transformacions culturals: la revolució tecnològica que ha alliberat el temps humà disponible; la cultura de la ciutadania com a participació en la vida social; i, finalment l'emergència d'una nova vulnerabilitat que requereix la creació de serveis de proximitat.

A l'actualitat les accions voluntàries a l'occident desenvolupat, estan emmarcades i sotmeses a molts paràmetres que influeixen de manera directa en les persones i que traspassen, en molt, les fronteres del seu context més immediat. Enumerarem alguns factors que hem de tenir en compte a l'hora d'avaluar les tasques voluntàries en relació a la societat: els canvis demogràfics (és a dir, l'augment de l'esperança de vida i la baixada de la natalitat) que comporten un augment de persones retirades amb bona salut però també un augment de la població envellida, l'augment de l'educació, els canvis en la cultura del treball (en la jornada laboral i, sobre tot, en la concepció del treball en la vida de les persones), la plena incorporació de les dones al mercat laboral remunerat, les transformacions internes a la família, la mobilitat geogràfica per motius econòmics que comporta l'arribada de persones als països rics a la recerca de millors condicions de vida, els canvis en les formes de comunicació i, fins i tot la tan popular globalització econòmica.

Tot aquest panorama, que anirem desenvolupant al llarg del present text, ens apunta que els nostres esforços han d'anar encaminats a analitzar, investigar i delimitar què son els voluntaris i què fan a l'actualitat⁴ des del punt de vista d'aquests canvis apuntats. De moment intentarem centrar-nos bàsicament en les persones i deixarem les organitzacions per més endavant ja que el que més ens interessa és donar operativitat al concepte *voluntari* i a la seva tasca. Per això les properes línies les dedicarem a delimitar conceptualment aquest terme.

1.1.1. Què son i què fan els voluntaris.

Voluntariat (a partir d'ara INCAVOL): "Les accions de bon veïnatge que els ciutadans i ciutadanes poden desenvolupar de manera no organitzada com a fruit de l'expressió cívica i altruista, malgrat que no es pot incloure sota el concepte de voluntariat són igualment accions que responen a valors i actituds essencials per a la vida social i que cal promoure i potenciar." www.voluntariat.org

³ Extret de la web de l'INCAVOL www.voluntariat.org.

⁴ Hem d'introduir en aquest punt que fins i tot ara, en aquest context postmodern que vivim, el concepte 'voluntari' s'està qüestionant per les connotacions de caire moral i ideològic que se li suposen. De fet molts dels entrevistats em van dir que ells no es sentien identificats amb aquest terme. He de dir que tampoc em van aportar cap altra paraula alternativa que caracteritzés la seva feina.

No és la intenció d'aquest treball trobar la definició de voluntari més adient a les nostres necessitats contextuais. De fet, els conceptes són sempre relatius i qualsevol definició resulta impossible perquè això comporta sempre un procés estàtic, limitatiu i exclouent d'altres realitats⁵. De fet, i tal i com veurem en apartats posteriors d'anàlisi de les dades, el concepte voluntari està sotmès a múltiples accepcions per part de la població sobre la que s'ha fet l'estudi. Així, *fer de voluntari*, o *ser voluntari* pot incloure una multiplicitat d'accions molt variades i impossibles de categoritzar, cosa que ens mostra un desconeixement important del que realment suposa aquesta tasca.

Donarem unes quantes definicions que, tot i que poden ser reiteratives en alguns aspectes, ens sembla que emmarquen, si més no de manera complementària, la complexitat del fet voluntari.

“Els voluntaris són persones que estan disposades a actuar al servei dels altres o de la comunitat en la millora de la qualitat de vida. Darrera la seva acció sempre trobem la il·lusió de col·laborar en un medi ambient més net, de donar suport a un disminuït, d'educar un infant, de divulgar la cultura popular, d'ajudar a integrar altres persones que han vingut de lluny, treballar per la pau... (...) És una persona sensibilitzada per la realitat que l'envolta que decideix intentar millorar, i això fer-ho gratuïtament, amb la única satisfacció de saber que està fent un servei, no només no-remunerat, també participatiu, associatiu i compromès (...) Ser voluntari és participar de la vida social i cívica, comprometre-s'hi responsablement. No per coacció, no per obligació...”

Curs d'iniciació al voluntariat
Generalitat de Catalunya, 1994.

El Parlament Europeu (desembre de 1983) defineix el voluntariat sobre quatre característiques de base:

- El voluntariat no és obligatori.
- És interessant per la societat.
- Normalment no remunerat.
- Es realitza en un quadre més o menys organitzat.

“Serà voluntari qui actua interessadament, amb responsabilitat sense remuneració econòmica, en una acció realitzada en benefici de la comunitat, que obeeixi a un programa d'acció amb voluntat de servir; és una activitat solidària i social, el treball del voluntari no és la seva ocupació laboral habitual, és una decisió responsable que prové d'un procés de sensibilització i conscienciació, respecta plenament l'individu o individus als quals dirigeix la seva activitat i pot treballar de forma aïllada, tot i que en general actui en grup”.

CALO, José Ramón (1990)

⁵ Una bona part de les notes contingudes en aquest apartat han estat extretes del text redactat pel Ministeri de Salut i Benestar per a les Jornades sobre Organització i Gestió d'Entitats Cíviques d'Andorra. En concret es tracta de la sessió 5 titulada: els recursos Humans (voluntariat). Gener de 2003.

“¿Qué es ser voluntario?” En *Cuadernos de la Plataforma*, 2. Madrid: Plataforma para la Promoción del Voluntariado.

“...aquella persona que col·labora per espontània voluntat i no per obligació o deure, el que s'ofereix a donar un servei, i el mateix terme en el camp del servei i del treball social, ja de manera concreta, el configura com la persona amb inquietuds pels problemes socials que pateixen els individus, grups o sectors socials i que disposa de temps per desenvolupar una tasca d'utilitat social realitzant una feina per pròpia voluntat, sense rebre cap remuneració econòmica”

ANDER EGG, Ezequiel.

Podem destacar en aquest sentit que el fet voluntari té tres dimensions que no es poden oblidar a l'hora de qualificar-lo i que a nosaltres ens serviran com a eina de treball. D'una banda està la *dimensió exterior* (a qui dirigeixo la meua acció voluntària?), els altres (la societat, els col·lectius o els llocs) als quals es dirigeix la seva acció i en aquest sentit les definicions apuntades ens parlen de servei, solidaritat, benefici, respecte, utilitat i interès. La segona és la *dimensió interior* (per què faig de voluntari/a?), la de la persona que realitza l'acció i que ha de tenir voluntat, espontaneïtat (que a la vegada comporta la no-obligació), inquietud, temps, responsabilitat i sensibilitat⁶. Finalment el nexa que uneix la primera i la segona és la *tasca* (on i què faig [puc fer] com a voluntari?) que ha de ser no remunerada⁷, responsable, participativa, organitzada i compromesa, termes aquests últims que mirarem d'aprofundir en el següent apartat dedicat a les organitzacions.

Quan la societat esdevé una realitat complexa, l'acció voluntària adquireix noves dimensions més enllà de context proper de les persones que les realitzen. L'organització no és en aquest sentit una necessitat primordial, ja que aquestes accions poden ser desenvolupades des del moment en que les persones volen influir en la realitat que els envolta. No obstant la complexitat a la que fem referència i els nous elements que intervenen en el devenir de les societats, precisen d'una distribució dels esforços encaminada a dotar de sentit aquestes activitats. La nostra tasca, en aquest sentit és

⁶ En molts dels documents bibliogràfics consultats sobre aquest tema, també es fa una referència àmplia als trets personals que, a més a més, han de caracteritzar les persones voluntàries. Això creiem que excedeix el nostre propòsit i no considerem necessari fer-ne esment.

⁷ En aquest punt hem de diferenciar el que significa no remunerada i gratuïta. El primer concepte fa al·lusió a la no compensació econòmica o material de qualsevol tipus, mentre que el segon implica un altruisme que tots els nostres informants s'han afanyat a negar contundentment. Per a tots ells la feina de voluntari els omple de satisfaccions personals i és per això que consideren que el treball que fan pels altres d'alguna manera reverteix en ells mateixos.

destriar qualsevol acció voluntària de la voluntat d'intervenir per millorar la societat en general.

1.1.2. El marc organitzatiu. Les entitats que treballen amb voluntaris.

Les definicions anteriors insisteixen en que les persones voluntàries han de fer la seva tasca en el marc d'organitzacions que guiïn les seves accions per a que aquestes es dotin de sentit i siguin vertaderament útils als altres. Entitats i organitzacions de treball voluntari n'hi ha moltes, de fet són anomenades Tercer Sector i això és així perquè són entitats que sorgeixen de la lliure iniciativa ciutadana, són regides de manera autònoma i busquen a través de la intervenció en la política social aconseguir un increment dels nivells de qualitat de vida a través d'un progrés social ciutadà (Jerez, 1997:121). Però la complexitat de les organitzacions i la manera de gestionar el capital humà de què disposen contribueixen a multiplicar la diversitat del *fet voluntari* i a incloure sota aquest paràmetre qualsevol tasca que comporti la no obligació, l'interès social i la no remuneració. Per tant l'acció voluntària està present en qualsevol organització des de les de caire més humanitari a les de caire més professional i d'interès concret (col·legis professionals, per exemple) cosa que va molt més enllà dels propòsits intrínsecs que caracteritzen la voluntariat.

És en aquest punt que hem de considerar el concepte *compromís* per diferenciar l'acció de l'esperit⁸. Aquests conceptes, que els hem de llegir sense cap càrrega ideològica ni confessional, són els que ens sembla que porten la clau que acota el fet voluntari. Darrera d'aquest hem de trobar les persones, amb o sense organització al darrera, que no treballen per si mateixes sinó que busquen una finalitat de col·laboració social a les seves accions. De la seva banda, les organitzacions han de tenir com a intenció donar a cada moment una resposta a les necessitats de la societat en la que està immersa, alhora que aportin els elements essencials en la configuració d'un teixit ciutadà, una xarxa de persones amb interessos generals.

1.2. VOLUNTARIS I ASSOCIACIONS: L'ACCIÓ VOLUNTÀRIA

⁸ El voluntari "És el portador d'una cultura alternativa o contracultura a través del tres dinamismes: la lògica de la donació enfront de la prepotència de la racionalitat absoluta; el valor d'allò social enfront de la progressiva centralitat d'allò econòmic; la producció comunitària d'alguns béns socials enfront de la potència de la institucionalització" www.voluntariat.org.

L'enfocament que nosaltres hem plantejat i desenvolupat en aquesta investigació, en relació a la tipologia de les tasques dels voluntaris i les organitzacions que treballen amb voluntaris, ha estat tret⁹ del que ja funciona a altres països. Tot seguit oferim els àmbits temàtics, els camps d'actuació del fet voluntari:

Social: treballen en el recolzament / acompanyament a persones i col·lectius exclosos en l'acollida i integració d'immigrants, en la lluita contra la pobresa, en l'atenció a col·lectius socials amb necessitats, carències o discapacitats de diferents tipus, etc.

Cultural: porten a terme treballs de recuperació o conservació de la identitat cultural, en la promoció de la creativitat, en la difusió dels béns culturals, etc.

Educatiu: treballen en l'alfabetització i educació de persones adultes, en la defensa de l'educació per a tots, en la dinamització i la promoció de la participació en la comunitat escolar etc.

Medi ambient: treballen en la protecció o recuperació d'espècies o espais naturals, en la denúncia de situacions de degradació mediambiental, en el desenvolupament d'una consciència mediambiental entre la ciutadania, etc.

Salut: treballen en la promoció de la salut, en el desenvolupament d'hàbits de vida saludable, en la resposta a situacions de necessitat sanitària, etc.

Participació ciutadana i civisme: treballen en la promoció de la participació ciutadana, en l'enfortiment del teixit associatiu, en l'impuls de la iniciativa social, en la creació i animació de xarxes socials, etc. Aquí es podrien incloure els centres comunitaris, els clubs esportius, les cases regionals i les associacions de veïns, entre d'altres.

Promoció de col·lectius: treballen en la promoció i defensa de drets i la integració social de determinats col·lectius socials: dones, joves, immigrants, reclusos, grups ètnics, etc.

Drets Humans: treballen en la denúncia d'injustícies, contra la pena de mort, la defensa dels Drets Humans, la justícia, els valors democràtics, etc.

Cooperació Internacional: treballen en la promoció, difusió i desenvolupament de projectes de cooperació, en combatre la pobresa i promoure el desenvolupament en els països empobrits, etc.

Emergència i socors: treballen en la resposta a situacions d'emergència causades per desastres naturals, guerres, fam, etc.

Desenvolupament socio-econòmic: treballen en el desenvolupament de projectes de promoció socioeconòmica o desenvolupament comunitari dirigits a millorar les condicions de vida d'una comunitat o sector social concret, etc.

⁹ Vegeu en aquest sentit i per a més informació la següent web: www.voluntariado.net

Temps lliure / educació en el lleure: treballen fonamentalment amb nens i adolescents en l'educació en el temps lliure, en la promoció de valors, coneixements i actituds, en activitats relacionals i recreatives que tenen per àmbit el temps lliure, etc.

A totes aquestes s'haurien d'afegir totes aquelles entitats i associacions que treballen per la **protecció dels animals domèstics** (gats i gossos principalment) i que, com veurem més endavant, tenen una presència important a Andorra.

En l'apartat dedicat a la presentació de les associacions de voluntariat a Andorra veurem que la major part d'entitats (o al menys les que nosaltres hem treballat) no es dediquen en exclusiva a un sol àmbit. Considerem, en aquest sentit que, per exemple, la participació ciutadana és exclusiva de totes les entitats tot i que no sigui l'aspecte més desenvolupat.

2. INVESTIGACIÓ: LA SITUACIÓ DEL VOLUNTARIAT A ANDORRA

2.1. EL CONTEXT

És innegable que la societat andorrana està sotmesa, des de fa uns quants anys, a canvis vertiginosos, sobre tot pel que fa a la seva estructura demogràfica però també, i sobre tot, pel que fa a la seva estructura econòmica. Així, de manera simple, podem resumir que ha passat de ser un país que vivia bàsicament de l'agricultura i de la ramaderia (com a principals bases de la seva subsistència), a multiplicar la seva població i abocar-se cap a les activitats de comerç i serveis que defineixen l'Andorra d'avui i marquen també les línies de connexió i ruptura amb un passat recent. Així, també, ha passat de ser una societat qualificada com a tradicional que funcionava socialment mitjançant relacions comunitàries (xarxes de solidaritat veïnal bàsicament) a ser una societat marcadament individualista d'acord amb el tarannà del nou context econòmic en què s'emmarca. Aquestes transformacions internes, conjuntament amb les que s'estan produint a nivell mundial (procés en el qual Andorra té un paper important tant per la seva ubicació com per la seva especial disposició sociopolítica) aboquen a la societat a desenvolupar tot un seguit de noves maneres de viure i entendre el món en què viu.

En aquest treball hem analitzat la dimensió de la dinàmica comunitària i local que, entenem, està adquirint una intensitat diferent respecte al passat del país. El canvi social recent a Andorra que ha significat la presència de nova població, noves formes de jerarquia social i un individualisme emergent, fa que sorgeixi un marc associatiu nou i

inèdit respecte al tipus d'interacció que existia en el context tradicional. Ara aquesta dinàmica, és a dir, les relacions veïnals, amicals, socials, però sobre tot aquelles que ens comprometen de manera directa o indirecta amb col·lectius vulnerables, propers o allunyats i també amb el territori que ens identifica, es llegeixen amb un altre llenguatge que passa pel sedàs de la globalització i diversifica les maneres d'entendre el compromís com a ciutadans en fer-se partícips de la vida social.

Hem analitzat també la vida associativa dels andorrans prenent com a punt de referència concret les xarxes de solidaritat i voluntariat, les associacions de les quals, en els darrers anys, s'estan convertint en punts de referència bàsics per crear un fort moviment social de base democràtica, fonamental pel país, amb la pretensió de minimitzar les diferències entre els diferents col·lectius optimitzant el temps i els recursos humans al seu abast. La importància d'aquestes organitzacions rau en el fet que es tracta d'una estructura, sovint fluida i invisible, que entrellaça els individus i que contribueix a vertebrar diferents segments socials, cosa que li atorga una gran importància ja que constitueix un bon indicador del funcionament de la societat civil i del grau de vitalitat que té. Anem primer, abans d'entrar en l'anàlisi pròpiament dita, a fer un cop d'ull a la lògica social i comunitària pròpia de la societat civil andorrana per poder entendre els resultats finals de la investigació.

2.1.1. Veïns, amics i institucions domèstiques.

Dolors Comas i Joan Josep Pujadas (1997) ens ofereixen en el seu llibre *Andorra un país de frontera* una panoràmica molt general que ens pot resultar molt útil per contextualitzar l'estat en que es troba a l'actualitat la societat civil andorrana. Així, ens diuen que la institució del veïnat en la societat pagesa ha estat substituïda progressivament per una major importància del parentiu i dels grups d'amistat. En el context de la pagesia, el veïnat constitueix una mena d'assegurança en les situacions de dificultat i esdevé especialment rellevant en els pobles més petits. D'altra banda els grups d'amistat són especialment importants en l'etapa de joventut, tant abans com ara. El que més ha variat, però, és la forma de relació i els espais i els moments en què es desenvolupa (en aquest sentit, l'AEA compta amb descripcions que mostren l'evolució de les formes de distracció i àmbits en què té lloc la sociabilitat). I, finalment, ens parlen de tot un seguit d'institucions que s'adrecen a cobrir les situacions d'adversitat que ni la casa ni la solidaritat veïnal poden cobrir.

No obstant l'associacionisme a Andorra i pel que fa a nivell de reconeixement legal, és un fenomen força nou¹⁰ i, per tant, de caire més recent. A diferència de les formes tradicionals regides per una informalitat controladora socialment, ara les associacions de voluntariat es regulen per estatuts, tenen un organigrama de funcionament i diferents càrrecs i la gent s'hi adscriu per iniciativa pròpia. Aquests autors abans esmentats van classificar les associacions, en general, en humanitàries, recreatives/culturals, reivindicatives, esportives, sociopolítiques, regionals i altres, tot i que ja parlen de la manca d'un estudi i de la necessitat d'una anàlisi en profunditat d'aquests organismes per tal de poder donar una visió general i completa del panorama associatiu i fer una aproximació comparativa amb d'altres indrets. Des de l'any de publicació d'aquest llibre (1997) i tenint en compte que el canvi social a Andorra es desenvolupa a gran velocitat, el panorama associatiu, entre d'altres aspectes gràcies a la posada en marxa de la nova llei d'associacions, ha patit grans transformacions sobre tot pel que fa a aquells organismes que funcionen amb voluntaris.

No obstant no és la nostra intenció analitzar les associacions, però sí que considerem indispensable una mirada sobre una mostra reduïda per tal de valorar el pols de la societat civil andorrana actual i la situació de totes aquelles persones que formen part del seu capital humà.

2.2. DISSENY DE LA INVESTIGACIÓ

Dins d'aquest apartat presentarem els objectius plantejats al començament de l'estudi, les hipòtesis de treball, les variables fonamentals que s'han de tenir en compte per aproximar-nos als voluntaris andorrans i, finalment la metodologia utilitzada.

2.2.1. Objectius

1. Elaborar un llistat d'associacions que es forneixen parcialment o total de voluntaris amb un doble propòsit, d'una banda veure quina és la distribució dels recursos del voluntariat a Andorra i, si cal, intentar redefinir el mapa de necessitats i d'altra banda reconstruir pràctiques i actituds tant pel que fa a les

¹⁰ La llei d'associacions va ser aprovada el desembre de l'any 2000.

persones capdavanteres amb la iniciativa, com dels propis voluntaris. Així, intentarem definir el que seria un perfil de voluntari a Andorra i disposarem d'una eina molt valuosa de conscienciació social.

2. Conèixer les actituds, predisposicions de la societat andorrana cap al voluntariat actiu i engegar una campanya per al foment del voluntariat sensibilitzant la societat en general vers la importància d'aquest sector com a promotor de la participació ciutadana, com a motor de canvi, com a facilitador de la convivència i pal·liador de les mancances de col·lectius vulnerables entre d'altres coses.

2.2.2. Hipòtesis de treball

Les hipòtesis que ens hem plantejat al començament de l'estudi i que hem intentat comprovar han estat les següents:

1. El voluntariat a Andorra s'ha d'analitzar en paral·lel amb el canvi social en que està immers el país a tots els nivells. Conceptes com els de treball i temps, entre d'altres, adquireixen una altra dimensió a la realitat social andorrana i influeixen de manera decisiva en la tasca d'aquest col·lectiu.
2. El treball voluntari a Andorra és força desconegut i minoritari i està sotmès a grans malentesos pel que fa a la seva dimensió i al que significa realment com a element de mediació entre la realitat individual més immediata i la realitat social.
3. Les persones que volen fer de voluntàries no disposen d'informació sobre les entitats a les quals adreçar-se per tal de poder accedir-hi.
4. La manca d'informació provoca una concentració del voluntariat cap a la vessant social i les grans institucions que la representen, la qual cosa reverteix negativament en aquelles organitzacions que desenvolupen altres tipus de tasques també d'interès (cultural, mediambiental, etc.) pel país.
5. La dimensió social del voluntariat permet dibuixar un perfil en el que el col·lectiu de dones de més de cinquanta anys està força representat.
6. El perfil general del voluntariat a Andorra es llegeix a través de les organitzacions i les entitats que el promouen. Sembla tractar-se d'una situació en la que dominen les 'illes de voluntariat', és a dir, entitats amb interessos específics i persones (afiliades i/o voluntàries) poc connectades entre elles i que

desconeixen altres realitats fora de la organització que representen. Són, a més, entitats molt tancades on no és fàcil accedir si no s'acompleixen determinats trets.

2.2.3. Variables fonamentals

Hem considerat que les variables que han determinat el perfil del col·lectiu de voluntaris a Andorra són les següents:

- Sexe
- Edat
- País o context de procedència
- Temps d'estança a Andorra
- Ocupació
- Religió

2.2.4. Metodologia: xifres i paraules

L'estudi aporta informació sobre els aspectes següents:

- Llistat d'associacions que treballen (sempre o bé eventualment) amb persones voluntàries: descripció, dinàmica i característiques de la institució.
- Perfils de les persones voluntàries atenent a les variables mencionades més amunt.
- Visió, opinió i expectatives dels voluntaris respecte de la seva tasca i de l'associació a la qual ofereixen els seus serveis.
- Grau de coneixement i expectatives de la població andorrana sobre l'univers del voluntariat.

Per aconseguir aquestes dades tant de caràcter quantitatiu com de caràcter qualitatiu hem utilitzat les tècniques següents:

1. Tècniques documentals:

- Buidat bibliogràfic de caire general sobre el voluntariat.
- Buidat bibliogràfic i documental específic de cadascuna de les associacions.

2. Fonts orals

- S'han realitzat 18 entrevistes focalitzades a representats de diferents organitzacions de voluntariat per a l'elaboració del perfil d'associació en relació a la feina que fan als voluntaris¹¹.
- S'han efectuat 30 entrevistes en profunditat a voluntaris i voluntàries.

3. Enquestes

- S'han realitzat, des de l'observatori de l'Institut d'Estudis Andorrans, enquestes a la població d'Andorra.
- S'ha passat una enquesta als joves i adolescents de totes les escoles d'Andorra¹².

2.3. LES ASSOCIACIONS DE VOLUNTARIAT A ANDORRA.

A l'actualitat a Andorra hi ha moltes associacions, fruit bàsicament de l'aprovació per part del Govern de la llei de 2000. Aquesta gestió governamental és producte de la necessitat de regulació de moltes entitats que ja existien i que no tenien una cobertura legal concreta i és sobre tot a partir d'aquesta data que comencen a multiplicar-se les iniciatives ciutadanes per crear associacions que representin interessos concrets o que responguin a necessitats no cobertes per l'administració. D'aquestes molt poques treballen amb voluntaris i voluntàries en el sentit estricte del terme (entenent per voluntaris aquelles persones que, guiades per la organització, realitzen tasques no retribuïdes en diferents àmbits de la societat andorrana, és a dir, que la seva feina no repercuteix directament en benefici de l'entitat). La major part treballen amb gent que té com a principal interès empènyer la institució i els projectes que posen en marxa. Són, en definitiva, persones (socis i sòcies actius i que formen part de la junta directiva de l'associació) que dediquen part important del seu temps a fer que aquests projectes funcionin, però que també compten amb el suport d'altres socis i sòcies (inactius) que aporten diners que recolzen les propostes de l'associació (aquests no es poden considerar voluntaris tot i que generalment, es considera que tan voluntari és aquell que aporta temps com aquell que aporta diners, o fins i tot sang). Nosaltres creiem que és important tenir en compte la tasca voluntària que fan aquells socis actius en projectes

¹¹ Des les entitats consultades només n'hi ha quatre que treballin amb voluntaris i voluntàries que son independents a l'associació (no són socis ni sòcies). Les altres, com la resta que no hem reflectit en aquest estudi, fan treball voluntari en benefici de l'organització a la qual pertanyen. No obstant i com ja hem comentat en altres paràgrafs, les hem tingut en compte, d'una banda per reflectir la varietat d'àmbits d'actuació existents a Andorra i d'altra les diferents formes possibles de col·laboració i participació social.

¹² Per tal de copsar el contingut de les entrevistes i els resultats de les enquestes, veure els annexos finals.

concrets (ja siguin d'abast nacional o internacional) que sí que, generalment, repercuteixen en la societat fent participar els ciutadans i ciutadanes de les activitats que es fan a dins del territori andorrà.

Pel que fa als intents de les organitzacions andorranes de voluntariat a formar una federació d'entitats amb interessos comuns i específics, cal esmentar la creació, l'any 1997, de la Taula del Voluntariat Social d'Andorra. Aquesta Taula va néixer per representar i integrar totes les entitats de voluntariat. Concretament els seus objectius eren els següents: coordinar i representar les entitats i grups de voluntariat sense mai anul·lar ni superposar-se a la personalitat de cadascuna d'elles, motivar i sensibilitzar la població andorrana sobre el voluntariat, canalitzar i facilitar l'obtenció de recursos de l'Administració i crear espais d'interrelació entre les entitats a més d'unificar criteris. Amb aquests objectius es volien oferir cursos de formació, difondre la idea de voluntariat entre la població i en general esdevenir la representant d'aquesta tasca tant al país com a nivell internacional. Inicialment es van integrar: Càritas, Creu Roja, la Plataforma de Joves Cristians d'Andorra, Voluntaris de l'Hospital i Voluntaris del Tercer Món. Posteriorment va entrar a formar part la Casa de Colònies Aina.

No hem tingut l'oportunitat de poder parlar amb la persona responsable que va endegar aquesta taula, però sí que sabem mitjançant els responsables de les associacions que la integraven, i degut a la feina que suposa estar al capdavant d'aquest tipus d'organització, que els resultats no han estat els que s'esperaven. A més aquesta organització va rebre crítiques per part d'altres organitzacions de voluntariat no-social que no es sentien representades tot i que moltes d'aquestes persegueixen uns mateixos objectius, això sí, amb diferent esperit.

A nivell més concret, cal esmentar també el projecte que des de 2001 està preparant el Comú de Sant Julià de Lòria de suport a les associacions i entitats locals del voluntariat, amb independència de la seva àrea de treball. Aquest projecte, molt més obert que l'anterior, no està destinat a enfortir les entitats sinó a les persones mitjançant les entitats. En concret treballen per fomentar el voluntariat i l'associacionisme per afavorir la cohesió social i fomentar la participació ciutadana, promoure la solidaritat entre cultures i generacions i donar suport a la xarxa associativa.

Tot i que no és la intenció d'aquesta investigació analitzar les associacions sinó els voluntaris i voluntàries, sí que considerem indispensable una mirada sobre una mostra reduïda per tal de valorar el pols de la societat civil andorrana actual i, sobre tot analitzar la situació de totes aquelles persones que formen part del seu capital humà.

2.3.1. Les associacions analitzades

Hem treballat les associacions més significatives que funcionen amb voluntaris (total o parcialment) i que ofereixen un ventall de serveis a la comunitat més enllà d'uns interessos específics. Tot seguit oferim un quadre classificador tenint en compte els camps d'actuació tal i com els mostràvem en apartats anteriors:

| ENTITAT | ANY | CAMPS D'ACTUACIÓ | | | | | | | | | | | | |
|-----------------|------|------------------|----------|----------|--------------|-------|---------|----------|-------|-------|-----|---------|--------|---------|
| | | SOCIAL | CULTURAL | EDUCATIU | MEDI AMBIENT | SALUT | CIVISME | PROMOCIÓ | DRETS | COOP. | SOS | DESENV. | LLEURE | ANIMALS |
| CREU ROJA | 1994 | X | | X | | X | | | X | X | X | | | |
| UNICEF | | X | | | | | | | X | X | X | X | | |
| ADMA | | X | | | | | | X | X | | | X | | |
| ADN | 1986 | | | X | X | | X | | | | | | | |
| CARITAS | 1979 | X | | X | | X | | | X | X | X | | | |
| APAPMA | ? | | | | X | | X | | | | | | | |
| ADA | 1994 | X | | | | | | X | X | | | X | | |
| INTERMON | 1995 | X | | | | | | | X | X | X | X | | |
| AINA | 1976 | X | | X | | | X | | | | | | X | |
| CCC | 1995 | | X | X | | | X | | | | | | X | |
| DAMES MERITXELL | 1973 | X | | | | | | | | | X | | | |
| V. HOSPITAL | 1997 | X | | | | X | | | | | | | | |
| INFANTS DEL MÓN | 1996 | X | | X | | | | | | | | | | |
| LAIKA | ? | | | | | | X | | | | | | | X |
| MANS UNIDES | 1982 | X | | | | | | | X | X | X | X | | |
| FADEM | | X | | | | X | | X | | | | | | |
| ASVOL | 2001 | | X | X | | | | X | | | | | X | |

Davant la impossibilitat de poder analitzar totes les associacions que treballen amb persones voluntàries¹³ a tot el territori andorrà, vam decidir escollir, a més de les més significatives, associades al voluntariat i conegudes tradicionalment per tothom (és a dir aquelles més socials com Càritas, Creu Roja o Voluntaris de l'Hospital i de protecció dels animals domèstics com Laika), aquelles que, tot i ser conegudes al territori, no ho són per la seva vessant de treball amb voluntaris (com el cas del Centre de la Cultura Catalana que desenvolupa una feina impressionant pel que fa als temes de difusió de la cultura, d'educació o de participació ciutadana i civisme entre d'altres).

Així mateix i de la mateixa manera que volíem donar una cobertura ampla a la vessant més social (potser la més coneguda i la més associada al treball voluntari) vam decidir entrevistar els responsables de totes les associacions que formen part de la plataforma d'ONG existents a Andorra amb la idea, potser, d'ampliar l'espectre participatiu. El resultat, que posteriorment ampliarem, ha estat si més no sorprenent ja que es tracta d'entitats que funcionen mitjançant el treball de molt poques persones (membres de la junta directiva i voluntàries, això sí) dedicades única i exclusivament a recollir diners per poder portar a terme projectes socials molt concrets en temes de desenvolupament i cooperació internacional (Intermón-Oxfam, Unicef, Infants de Món, Mans Unides i el Patronat de Dames Nostra Senyora de Meritxell, aquesta darrera dedicada exclusivament al territori andorrà). Es tracta, en aquest sentit de grups tancats de persones, en determinats casos molt homogenis sobre tot pel que fa a la seva cúpula, que no estan oberts al treball continuat amb voluntaris de base. No obstant, en intentar aconseguir aquests diners necessaris per fer front als projectes, mouen dins del territori a ciutadans que hi participen de manera espontània (corals i grups de ball en festivals benèfics, gent que voluntàriament s'apropa a sentir les conferències o els cine-fòrum que organitzen, etc.) cosa que ens sembla interessant remarcar ja que d'alguna manera estan contribuint a la participació i col·laboració d'altres persones al territori.

D'altres associacions com les mediambientals (ADN i APAPMA) funcionen sota uns paràmetres semblants: socis inactius i una junta directiva quelcom més activa amb uns objectius també molt específics (en aquest cas no és tant la recollida de diners per

¹³ En aquest sentit pensem que la pràctica totalitat d'associacions ciutadanes, tinguin el caire que tinguin, funcionen gràcies a persones que fan treball voluntari i que són les que fan tirar endavant realment aquest tipus d'institucions.

projectes socials sinó més aviat la lluita constant per defensar, protegir i recuperar els espais naturals, així com la denúncia de situacions que posen en perill la integritat del territori) també contribueixen al moviment ciutadà en intentar desenvolupar una consciència mediambiental. En alguns casos, els pocs intents per treballar amb voluntaris, com va ser el cas d'ADN que ha desenvolupat algun projecte per tal d'implicar a joves estudiants mitjançant projectes impulsats des de la pròpia escola, s'han trobat amb molt poca col·laboració sobre tot per part dels responsables de les pròpies escoles que no han mostrat gaire interès en recolzar aquests projectes de treball voluntari entre el seu alumnat.

No obstant aquest no és el cas d'Aina, que des de la seva fundació als anys setanta fa funcionar una casa de colònies mitjançant el treball voluntari de nois i noies joves que procedeixen d'algunes escoles d'Andorra cosa que li atorga una important funció en la difusió de la cultura i la identitat andorranes, en l'arrelament al territori, d'educació en el lleure i, sobre tot, de participació ciutadana.

Finalment vam escollir entrevistar els responsables de tres associacions de promoció de col·lectius (ADMA, ADA, pel que fa a dones i FADEM pel que fa a discapacitats) per oferir una mostra del desenvolupament cada cop més important d'aquests tipus d'organitzacions dins la societat andorrana. D'una banda les dues associacions de dones, funcionen com les anteriors, és a dir, es tracta d'entitats amb uns objectius clars pel que fa al desenvolupament de projectes que tenen com a finalitat millorar la condició de les dones dins la societat andorrana. La seva estructura repeteix el model de les anteriors: una junta directiva, molt activa i els socis i sòcies que aporten els seus diners i el seu recolzament puntual als projectes que es desenvolupen.

El cas de FADEM és lleugerament diferent als altres ja que es tracta d'una organització que, com tantes altres d'aquest tipus reclama, i no troba, voluntaris que donin un cop de mà no tant en les tasques pròpies de l'entitat (no demanen ni diners ni recolzament en tasques específiques d'administració de la institució) com a les persones que hi formen part i que les necessiten per poder funcionar (ja sigui en tasques d'acompanyament o en feines molt específiques com, en aquest cas concret, l'entrenament i la pràctica

d'esports). Sigui com sigui, aquesta darrera institució que s'anomena d'ajuda mútua¹⁴, tot i que pot reclamar puntualment treball voluntari no és aquest el seu esperit darrer.

D'acord amb el que hem vist fins ara i per fer una mica més operativa i neutra la presentació de les dades, analitzarem, en els propers apartats, les associacions dividint-les en dos grans grups: entitats “de voluntaris” i entitats “amb voluntaris”¹⁵. No hem volgut fer-ho per àmbit d'activitat ja que ho hem considerat innecessari degut a que el motiu principal d'aquesta investigació són els voluntaris i les voluntàries i totes aquelles persones que fan feines a les associacions, en principi, sense ànim de lucre personal.

2.3.2. Entitats “de voluntaris”

Aquestes entitats tenen com a objectiu treballar, principalment, per a persones (i en alguns casos animals) alienes a l'entitat en la millora de la qualitat de vida¹⁶. Estan integrades majoritàriament per voluntaris i voluntàries –així com els seus directius i/o representants-; són entitats sense afany de lucre –encara que puguin cobrar certs serveis- i actuen amb independència dels poders públics (Díaz, 18-1992). Dins d'aquest primer grup incloem a les següents associacions analitzades:

- **Càritas Andorrana**

No només és una organització que treballa amb voluntaris de base, de fet proporciona voluntaris puntuals a altres entitats o per campanyes institucionals (exemple: olimpíades de la gent gran, cursa popular...). En la memòria d'activitats del 2002 defineixen el voluntariat com: “aquella persona que sense esperar res a canvi ofereix el seu temps i les seves capacitats al servei de les accions de Càritas.”. El perfil bàsic del voluntariat és el següent: dones d'uns cinquanta anys, tot i que també hi ha homes i joves però en menor quantitat. Aquestes persones voluntàries fan bàsicament acompanyament i recolzament a campanyes puntuals (feines d'organització, recollir, empaquetar i

¹⁴ “Grupos de personas afectadas por un problema común, por ejemplo una enfermedad, que en sesiones periódicas, generalmente durante un largo periodo de tiempo, sin orientación profesional y sin ánimo de lucro, intentan cambiar su forma de enfocar sus problemas o su entorno social. Los principios que les inspiran son los de cooperación, igualdad y ayuda mutua. Los efectos positivos de estos grupos se consiguen a través de las experiencias personales profundas, de una empatía sin mediaciones, de la solidaridad y del apoyo social. Sus miembros ofrecen ayuda, reciprocidad y sus propios modelos para afrontar con éxito los problemas comunes.” Maztat (1987) citat a Canals (62:2002).

¹⁵ Seguint la tipologia que estableix Aureli Díaz (1992) a *Guia del Voluntariat Social de Catalunya*.

¹⁶ I entenem per qualitat de vida no només la salut o la situació social i personal. També incloem aquí l'oci i el lleure.

distribuir joguines...). En la memòria d'activitats defineixen els tipus i número de voluntaris depenent de les activitats. Aquests són els següents: 1) Voluntariat social o d'acompanyament a la llar, al metge, a passeig a persones grans o amb malalties cròniques (22 persones). Pot ser fix (amb unes hores i dies determinats), eventual (sense un horari ni data fixos) o de permanència a la residència Solà d'Enclar cada dijous; 2) Voluntariat institucional (7 persones): fa feines de despatx i de rober (servei especialitzat en la recollida i distribució de roba i estris de segona mà per a persones amb necessitats); i 3) Voluntariat de campanyes que actua puntualment.(43 persones).

El seus objectius segons aquesta mateixa memòria són els següents: detectar possibles problemes en persones gran o malaltes que viuen soles, col·laborar perquè les persones es mantinguin en el seu entorn vital el màxim de temps possible, acompanyar la persona sola o malalta, potenciar les relacions de les persones soles o malaltes amb l'entorn, fomentar les actituds de solidaritat i ajuda.

En ser una entitat que funciona gràcies al treball dels voluntaris i les voluntàries, el tema de la seva formació és molt important i és per això que es fa una formació bàsica per a tothom i posteriorment una més específica orientada a programes concrets. Però la relació dels voluntaris amb la institució no s'acaba aquí, tots ells tenen contractada una assegurança perquè "d'aquesta manera el voluntari no se sent sol sinó que veu que està acompanyat per la organització, se sent recolzat". Consideren primordial el seguiment del voluntari de prop perquè hi ha un desgast emocional i físic important i en molts casos demanen canviar la persona que estan acompanyant o bé perquè veuen que els està afectant molt la malaltia o la problemàtica que pateix la persona o bé perquè no poden continuar. En aquest sentit expliquen que la formació incideix molt en el tema de la objectivitat, la professionalitat i els límits afectius pel que fa a les seves funcions, en definitiva, se'ls ensenya a que prenguin distància. Aquí juga també un paper important el filtre que posa l'assistent social que és qui dirigeix molt de prop als voluntaris.

- **Creu Roja Andorrana**

Amb una ideologia diferent (no és confessional) la Creu Roja és, conjuntament amb Càritas, una de les organitzacions més conegudes al territori andorrà i la que aplega un major nombre de persones que fan treball voluntari. El coordinador de l'àrea de voluntariat ens explica que ho tenen dividit per subàrees: socorrisme, els formadors que

són els que imparteixen classes d'iniciació i els voluntaris socials que ara estan treballant a la teleatenció domiciliària, tot i que també fan col·laboracions amb diferents entitats que desenvolupen projectes de caire social (la gossera, les olimpíades de la gent gran...). Tot plegat sumen un centenar de voluntaris que es reparteixen així: l'àrea de socorrisme, bàsicament gent jove entre 14-25 anys; àrea social que són gent més gran; i l'àrea de formació on el ventall es diversifica.

Ens expliquen que el treball amb voluntaris és una mica especial: “El voluntari quan ve a la Creu Roja i ve a fer de socorrista ja ve amb un objectiu clar, el que no podem fer es fer-li fer una altra cosa o derivar-lo cap a una altra entitat. Mirem de que siguin com a professionals d'un àmbit. El que no podem fer és pensar en els voluntaris com a persones que saben fer de tot, d'alguna manera s'han de professionalitzar. Al voluntari se li ha de demanar què és el que li agrada fer, si li agrada anar a futbol, pues seràs socorrista. Si hi han persones que estan obertes a tot pues bé, però això és raro. Si li fem fer de tot el que fem és cremar als voluntaris. El voluntari vol fer una activitat concreta.” En aquest sentit consideren que la formació és molt important ja que si els voluntaris han de fer una tasca han de saber com fer-la, què s'ha de fer, què no s'ha de fer i quina actitud s'ha de tenir en tot moment.

La situació dels voluntaris, ens explica el nostre interlocutor, és una mica ambigua ja que no es tracta d'una actitud permanent. A les persones que decideixen donar el seu temps se les ha de cuidar: “Quan te ve un voluntari de seguida li has de donar algo a fer, el que no es pot fer és dir-li vale ja et trucarem perquè llavors tu et desmotives. Allavòrens hi han moltes associacions que reclamen voluntaris però no donen res a fer de seguida. Nosaltres ja directament donem una activitat i formem en aquesta activitat (...) Si esdevé una rutina, la feina del voluntari també cansa i s'abandona. El que fem és donar incentius com anar a veure algun partit de futbol o una cursa de motos. Mirem de cuidar-los.”

Pel que fa a les motivacions dels voluntaris que van a Creu Roja, el coordinador dels voluntaris és realista i ens confessa que en tractar-se de gent jove aquestes motivacions van des de “lligar” a conèixer gent per fer amics, passant pels sentiments que desperta veure una persona amb uniforme de Creu Roja o els beneficis que en poden treure com obtenir gratis els forfaits per esquiar. No obstant aquestes poden ser motivacions inicials

que van canviant a mesura que passa el temps i arriben a fer-ho per la pura satisfacció d'ajudar a altres persones que ho necessiten.

En la major part de casos les activitats que fan els voluntaris arriben al punt de professionalització. Si més no en ocasions és necessari reclamar a l'administració que es faci càrrec d'aquesta activitat: "Nosaltres veiem que hi ha una necessitat que comencem a cobrir-la amb voluntaris i al mateix temps reclamem a l'administració que ells es facin càrrec d'això. La Creu Roja quan hi ha una necessitat la cobreix amb voluntaris però després reclama a l'administració. Creem el neguit a l'administració". Tot i amb això "L'estat mai arribarà a cobrir totes les necessitats de la gent i a més això tampoc seria saludable, sempre ha existit el voluntariat, abans es deia veïnatge. Les organitzacions de voluntaris poden denunciar, però mai deixar de fer les accions."

- **Aina**

És una casa de colònies que funciona, entre d'altres coses, mercè al treball que fan nois i noies joves que són els monitors. Aquests treballen bàsicament a l'estiu i en les trobades que es fan durant la resta de l'any. N'hi ha que reben una petita ajuda que són els que fan o tres torns o un parell de torns. Però tots els que fan un torn son voluntaris (al voltant d'uns 70). Pel que fa al seu perfil, es tracta de joves (més noies que nois), a partir de 16 anys i fins els 25. Normalment són els mateixos nois i noies que ja han estat als campaments i que d'alguna manera s'enganxen en el projecte de la entitat. Generalment quan arriben als 16 anys demanen entrar com a monitors. La seva feina durant els 15 dies que dura un torn de campament és la d'estar pendents dels nens participant tots junts de les activitats que es munten. No hi ha una formació específica tot i que sempre els que comencen com a pre-monitors han d'estar pendents de la feina que fan els monitors titulats. El que sí els procura Aina és la subvenció del títol de monitor, un cop arriben a l'edat permesa, que treuen a través del servei de colònies del Bisbat d'Urgell.

Pel que fa a les motivacions dels voluntaris de cara a aquesta activitats, el nostre interlocutor apunta sobre tot a que hi ha joves als que els agrada estar amb els nens, que els agrada l'ambient aina, la filosofia que tenen..., fer passar als nens un estiu diferent, ensenyar-los els valors, conèixer la muntanya, respectar-la, conèixer els entorns d'Andorra... I, finalment, com a professionals que són incideixen també en el

cristianisme i la seva manera d'entendre valors com la solidaritat, l'amistat o la convivència.

- **Voluntaris de l'Hospital de la Mare de Déu de Meritxell**

Entitat que va néixer motivada per la necessitat d'acompanyar els malalts ingressats a l'Hospital. A l'actualitat funciona amb 22 persones tot i que fan campanyes per animar a més persones que formin part d'aquest equip de manera continuada i constant. El perfil de voluntaris és majoritàriament dones (només hi ha dos homes) a partir dels cinquanta anys i de diferents nacionalitats. La seva feina és acompanyar als malalts ingressats, en les seves sortides terapèutiques, als malalts mentals... i complementant les accions dels professionals sanitaris. Pel tipus de feina que han de realitzar es fa una formació: "S'ha de tenir en compte que una habitació és com la casa d'una persona i s'ha d'entrar de manera que no s'envaeixi la intimitat de la persona, que no se senti intimidada, què s'ha de dir, què no s'ha de dir, evitar els paternalismes. Costa una mica d'entrar a l'habitació tant per la persona que està a dins com per la que va a fer de voluntari. El voluntari ha de ser una persona normal que sàpiga escoltar, que respecti a la persona que tingui al davant i que sàpiga callar."

- **Laika**

Entitat que vetlla, mitjançant el treball dels voluntaris que formen part de l'associació, per la defensa dels animals, sobre tot: gats i gossos. Gestionen la gossera i la feina dels voluntaris és treure a passejar als gossos i procurar que es trobin en unes òptimes condicions. Com a socis tenen uns 350, dels quals la major part són inactius, en el sentit de què només col·laboren aportant la seva quota. Són sobre tot els membres de la junta i alguns socis (en total unes 15 persones) els que es dediquen activament a treballar pels animals. No obstant també destaquen una part de "voluntariat anònim" que "són persones que no tenen res a veure amb l'associació, que no són socis, que no col·laboren amb nosaltres, però que són voluntaris amb els animals. Hi ha moltíssima gent a Andorra que voluntàriament se fa càrrec d'una colònia de gats, els porta menjar cada dia, es cuida de que els animals estiguin dins d'uns mínims, sanitàriament bé. Si estan malalts intenten agafar-los, els porten al veterinari, es fan càrrec de les despeses. Són anònims, llavors hi ha alguns que tenen un problema concret que ells no saben com solucionar o no poden solucionar en aquells moments, ens truquen per assessorar-se o demanar-nos col·laboració (...) Això és part del voluntariat, és un temps que dediques

als animals que no són teus, els dediques unes atencions. Potser en el cas dels animals es veu més clar aquest voluntariat”.

El perfil dels voluntaris actius respon a gent (homes i dones per igual amb edats que oscil·len entre els 25 i els 65 anys) que té una feina força estable, ben remunerada i amb força temps lliure... No hi ha una formació tal i com l'entenen les altres entitats ja que es tracta més de la pràctica i del respecte a les normes: “Lo primer que recomanem quan algú ens diu ‘jo vull ser voluntari i aniré tal dia’ és ‘no agafis cap gos, parla amb els nois que hi han a la gossera que ells t'indicaran’. D'un costat perquè una persona que li agraden els animals li poden agradar tant com vulgui, però hi han gossos que no es poden agafar si no es coneixen. Clar, algú arriba allà i agafa un d'aquests gossos i no tornarà. És en detriment dels animals perquè hi ha una persona menys que dedica el seu temps i és en detriment de la mateixa persona que tenia intenció i ganes de fer-ho. Llavorens sempre recomanem que... abans de fer res... demani. I després un cop estàs allà, bueno pues tu mateix ja vas veient, vas agafant la soltura.”

La motivació bàsica dels voluntaris en una entitat d'aquest tipus és la necessitat de fer alguna cosa pels animals: “La gent quan comença a anar a la gossera és molt dur, van una vegada i els hi costa molt anar una segona vegada, i després quan ja van de forma continuada la satisfacció que tens no és el... sí que és el dir bueno aquests animals han sortit i jo em quedo tranquil·la perquè ells han sortit, però jo em quedo tranquil·la d'aquesta manera, si jo vaig a la gossera i no els puc treure a tots, no em sento bé pels que han sortit, em sento malament pels que no he pogut treure, però em sento malament per mi, no per ells. Vull dir, és molt egoista, jo crec que és molt egoista. Amb gent que he parlat d'associacions humanitàries més de caire social hem coincidit, hem diuen el mateix. Si a mi aquest fet no em produís un malestar... no em preocuparia. El que vull fet voluntariat és treure'm aquest malestar.”

- **Centre de la Cultura Catalana**

Es tracta bàsicament d'un centre cultural que organitza espectacles de molts tipus (cinema, teatre, sortides, etc.) sempre amb l'objectiu de promoure la llengua catalana. Disposen de 250 socis i una junta de 14 persones però mouen al seu voltant tot un seguit de persones voluntàries (al voltant de 40) que van al menys un cop a l'any a alguna activitat puntual col·laborant a que funcionin els diferents actes que promouen. Entre

ells funciona el boca a boca, és a dir, s'ho passen bé, ho diuen i repeteixen. Generalment són gent molt jove “que a més de fer l'activitat s'ho passen molt bé, però no deixen de ser voluntaris. Aquests aprenen el que és l'associacionisme, aprenen el que és estar fora de casa seva passant-s'ho bé sense fer mal a ningú, és gent molt sana... Tenen 17 anys i res a veure amb el que et trobes a les quatre de la matinada pel carrer. Ells també s'ho passen bé però d'una manera més sana, de bon rotllo. També hi ha gent gran que col·laboren i molts socis que són molt grans i que són molt passius, fan més per contribuir que no pas per participar.”

A part de l'activitat amb els voluntaris i dels diferents actes que realitzen per promoure el català, cedeixen el seu local a d'altres entitats que no en disposen, contribuint així a la promoció d'altres activitats de participació ciutadana que es realitzen al territori.

- **ASVOL. Voluntaris de la Fundació CaixaBank**

El grup de voluntaris de la Fundació CaixaBank és un conjunt de persones creat el 2001. Aquest grup va ser promogut per la Fundació mitjançant un programa d'activitats concretat en la formació d'un nucli dinàmic de persones grans interessades a actuar de voluntaris. A l'actualitat aquest grup gestiona l'aula d'informàtica, l'Aula Oberta i la Mediateca d'aquesta entitat i realitzen activitats com ara viatges, cursos i tallers temàtics o visites guiades a exposicions. El perfil respon majoritàriament a dones d'un nivell social mitjà-alt i de cultura catalana.

Tot i la seva recent constitució com associació, ja han fet cursos de formació d'altres persones (també gent gran) per a les aules d'informàtica. L'objectiu és difondre aquesta activitat per tot el territori andorrà introduint en el món de la informàtica a totes les persones que vulguin. Volen dotar d'ordinadors totes les llars existents al territori i facilitar els coneixements necessaris per poder utilitzar-los.

2.3.3. Entitats “amb voluntaris”

Es tracta d'entitats públiques o privades que accepten dins el seu si la col·laboració de voluntaris, però no són organitzacions de voluntaris per si mateixes. Així mentre que algunes d'aquestes ni tant sols contempen col·laboració altruista que no sigui de les persones associades, d'altres sí que puntualment demanen aquesta ajuda.

- **Mans Unides**

Es tracta d'una organització humanitària que es dedica únicament i en exclusiva a recaptar fons per subvencionar projectes que es duen a terme a països que ho necessiten. Compta amb un equip directiu de 18 membres que es reuneixen periòdicament per programar la campanya anyal. No tenen socis. I és el mateix equip qui paga una quota mínima per mantenir el local i la resta es recapta a través del que recullen amb la campanya. No és fàcil entrar com a voluntari a la organització. No tenen feina per oferir a voluntaris, perquè només organitzen. A la gent que pugui anar a oferir-se per fer treball voluntari se'ls demana que participin a la campanya per conèixer la organització i veure com funciona la institució. La participació voluntària és reduïda a anar a les diferents activitats que fan anualment (conferències, cine-fòrum...) i el compromís s'adquireix assistint a les campanyes i als diferents actes que organitzen: "Per les permanències als actes com som 18 ja ens ho anem repartint. També en depèn de quines activitats hem demanat voluntaris a joves de 15-16 anys per anar a la fira a fer permanències, vendre targetes, vull dir que ja ens posem directament en contacte amb ells, depenent de les necessitats ja els anem a demanar. Estem en contacte amb col·legis perquè de la gent de la junta tenim a la directora del col·legi de la Sagrada Família, una professora del Sant Ermengol i jo que soc professora al Lycée, i ja els demanem directament. Trobar voluntaris per un dia no és difícil, però persones que s'impliquin a llarg plaç i amb compromís ja és més difícil. Però vaja que de voluntaris de mà d'obra no necessitem".

Totes les persones de la junta directiva són dones "Això ve per una tradició a Espanya que un grup de dones de l'església sensibles als problemes del tercer món van fer Mans Unides, paral·lelament es va crear Intermón que funciona bàsicament amb homes...", amb una edat mitjana de 45 anys i "totes andorranes."

- **APAPMA (Associació Protectora d'Animals Plantes i Medi Ambient).**

Entitat que, com el seu nom indica, aplega vèries vessants, una que seria la preservació del medi ambient i una altra que seria el tema d'animals i plantes que abans l'ocupava bàsicament la gossera i ara ha quedat exclòs (perquè ho gestiona Laika). Aquest aspecte en aquest moment ha quedat eclipsat per un altre més reivindicatiu que és el de medi ambient: "En aquest moment el tema estrella de l'associació ha estat el forn incinerador,

després el bosc de ribera, perquè justament amb les canalitzacions del riu, el nostre riu està desapareixent per convertir-se en una mena de clavegueram canalitzat...”

L'associació funciona amb socis actius i inactius: “Els socis actius són els que realment... el grau d'implicació és lliure lògicament i un es va implicant a mesura que sent, és quan pren més consciència i veus que necessites fer algo més si és que vols, posar el teu granet d'arena. Si et vols fer soci i res més la qüestió és molt senzilla, omplis la butlleta, dones les teves dades bancàries i d'alguna manera se sent que ja ha fet algo, bueno es col·labora econòmicament en quelcom. Compra un tros de bona consciència a baix preu. Allavòrens hi ha altra gent que fa el pas següent. La immensa majoria són socis inactius. Hi ha 500 i pico (...) En aquests moments tenim persones que col·laboren i que no son socis. Estem limitats per la falta d'espai, però quan el tinguem tenim persones que introdueixen dades a l'ordinador, ensobrar... Hi han feines concretes que es poden fer essent col·laborador parcial, depenent del temps de que disposin, com per exemple donar informació. Nosaltres estem condicionats per la quantitat de gent que tenim activa. Lo que ens limita en aquest moment és la quantitat de gent activa. Si en tinguéssim més tenim altres activitats previstes que no podem dur a terme.”

- **ADA (Associació de Dones d'Andorra)**

Associació que es va crear per defensar els drets de la dona, prestar-li serveis específics, millorar la seva formació i recuperar la seva història. Per poder arribar a cobrir aquests objectius disposen de projectes concrets com ara: una comissió de *càncer de mama* que treballa amb el grup d'ajuda mútua Alba. Una altra de *difusió de la situació de les dones a altres països petits*. El projecte de la *mediadora social*, és a dir de la persona que intervé entre els casos de maltractament, que fa un suport, un acompanyament a les dones que requereixen aquest servei específic. I, finalment una comissió de *seguiment legislatiu* mitjançant el qual intenten fer pressió en temes com l'avortament o la situació de les vídues. Normalment les dones més actives són les de la junta que està formada per 15 dones voluntàries “perquè als estatuts diuen 15, però les sòcies poden, en un moment donat, ajudar. Normalment no ajuden perquè o no tenen temps o potser no estan prou informades del que poden fer. A la junta tenim dones que tenen unes feines que les poden permetre un nivell de vida prou elevat per poder venir a la junta. Això no cal amagar-ho. Pot ser una senyora que treballa amb una gran superfície, ella no pot venir a aquesta associació, és que... lo que passa és que sí que pot col·laborar”

Tant la junta com la resta de sòcies són dones, de totes les edats però majoritàriament a partir dels 45 anys: “totes amb professió lliberal, hi ha dues jubilades, una que no treballa... Tenim abogades, mestres, n’hi ha que tenen comerç i totes són andorranes o amb passaport andorrà com en el meu cas.”

Són les membres de la junta les que fan treball voluntari tot i que no es pot considerar (ni elles mateixes es consideren) com a voluntàries. Més aviat, i tal i com la presidenta ens diu, les feines que poden fer totes aquelles dones que no són de la junta és col·laborar donant recolzament als actes que les membres de la junta decideixin.. Aquests són els següents: “Fem una assemblea general una vegada a l’any i després muntem conferències i tot això, sobre càncer de mama o sexualitat o menopausa. Són conferències que poden interessa a les sòcies, s’envia una carta. És a dir la col·laboració també pot venir així.”

- **ADMA (Associació de Dones Migrants i d’Andorra)**

Associació que funciona per atendre a les persones, dones, que demanden els seus serveis d’acompanyament i suport. En moments molt puntuals i depenent dels ajuts de què disposin poden fer front a altres despeses que requereixi la situació. La tasca principal és denunciar qualsevol situació que afecti les persones, en concret les dones “entre d’altres coses hem aconseguit que el govern disposi d’un protocol per a casos de maltractament perquè fins fa un any ningú reconeixia que aquí a Andorra es produïen maltractaments (...) hem patit insults i mirades amb mitges rialles però ho hem aconseguit. Ara estem intentant que facin una casa d’acollida per a dones maltractades però el Govern es nega de ple dient que seria un guetto. Ens la neguen perquè diuen que és molt cara...” És una associació que cobreix aquells aspectes que els serveis socials no tenen en compte: l’acompanyament en aquest sentit consisteix en anar amb les persones que ho sol·liciten a fer les gestions que necessiten per a intentar solucionar una situació determinada. Treballen amb una advocada que atén aquests casos específics i intenten oferir suport a totes les persones que ho demanen (generalment es tracta de persones que no tenen una xarxa familiar de recolzament o que tot i tenir-ho cerquen anonimat i discreció). Finalment es dediquen a publicitar, a través dels mitjans de comunicació nacionals, les situacions de discriminació i assetjament que pateixen les dones a Andorra.

Disposen d'un equip de 12 persones que fan aquestes tasques i uns 150 socis: "tot es voluntariat, ens reunim cada setmana i depenent de les possibilitats de cadascú es fan unes tasques o altres, però han de tenir disponibilitat de temps, si no ja es converteix en voluntariat passiu". Fan cursets específics, a més d'aprendre a través de la pràctica. No hi han homes voluntaris però sí que tenen homes associats. No li agrada dir que és una associació de voluntariat perquè en realitat treballen com a tals (és a dir fent els treballs d'acompanyament) només aquestes 12 persones, la resta de socis fan tasques de suport i sensibilització en els actes als que són convocats. Les motivacions de les persones que treballen per l'associació bàsicament es senten motivades perquè "han viscut de prop uns problemes similars". Ara treballen en un projecte de formació de les dones que es troben en dificultats d'inserció laboral.

Cal ressaltar que aquesta és una de les poques associacions d'Andorra que reflexa la pluralitat de població que té el país ja que en les seves files militen dones no només andorranes, també d'Espanya, França i Portugal entre d'altres.

- **Intermón-Oxfam**

Entitat que, com Mans Unides es dedica a recollir diners per treballar en projectes i ofereixen ajuda humanitària a determinats països. Fan sobre tot actes de difusió on intenten informar a la població: "de les mancances que hi ha a la majoria dels països del món i les desigualtats i de les causes que produeixen aquestes desigualtats. I a més a més també fem una feina de pressió política davant dels diferents països, davant dels governs dels diferents països on estem presents i davant dels organismes internacionals, principalment la ONU bé als Estats Units, bé a Ginebra. Tenim el deure moral de col·laborar amb la gent dels països que no estan com nosaltres i després una altra cosa, no hem d'oblidar que aquest país s'ha format gràcies a la gran arribada d'immigrants que ha hagut durant anys i anys, i gent que ha vingut perquè no tenien mitjans de vida allà on vivien, no pas per fer turisme i així n'hem tingut moltíssims, jo entre ells, també, moltíssims. I aquestes persones que hem vingut així no podem oblidar que una vegada vam haver de deixar casa nostra i venir cap aquí perquè no teníem manera de tirar endavant. Doncs bueno ja que vam viure aquesta situació en carn pròpia doncs no ens oblidem ara de la gent que està a la mateixa situació de la qual nosaltres vam poguer

sortir i n'hi ha moltíssima gent que no podrà sortir. Una de les coses més importants és la conscienciació.”

Intermón a Andorra funciona com un comitè és per això que tota la gent que hi forma part ho fa de manera voluntària: “no hi ha ningú que estigui en nòmina i que a més a més s'hi dediqui exclusivament a això. Les persones que treballem directament, per dir-ho així, clar totes són sòcies però es podria donar el cas d'una persona que estigués a la junta i que no fos soci i... a part hi ha persones que són sòcies o sigui que aporten la seva col·laboració econòmica però que no formen part de la junta i que no són voluntàries, que no hi treballen directament, o sigui que l'aportació que fan és econòmica com qualsevol associació, lògic. Les aportacions poden ser de diferents tipus, una d'elles és la del temps, la del temps i la feina, clar, que és el que fem les persones que estem dintre.”

Hi treballen habitualment 15 persones a la junta: “hi ha gent molt variada, de tot tipus, vull dir que hi ha gent amb determinades creences religioses, d'un aspecte polític molt ampli... Hi ha des de gent catòlica, des de gent catòlica que pertany a l'Opus Dei fins a gent agnòstics, fins a gent atea. De tot, hi ha absolutament de tot. Hi ha més presència de dones, no sé perquè... Edat de tot. Hi ha gent que té 18 anys fins a gent que té 85 anys i dintre d'això de totes les edats”. I com passa a les entitats que es dediquen a recollir diners, la presència de persones de cert pes polític, econòmic o social, és fonamental: “hi ha persones que han tingut un pes important anys enrere en la política d'aquest país, que n'hi han persones que han tingut un pes important en el món financer i que n'hi ha persones que viuen d'un sou i que tenen un pis de lloguer i res més. En aquest aspecte jo crec que també és una realitat àmplia i un espectre important. D'origen hi ha també varietat encara que la majoria de la gent que hi ha són de cultura catalana, per entendre'ns”.

- **Patronat de Dames Nostra Senyora de Meritxell**

És l'entitat andorrana més antiga de les que treballen pel país. Bàsicament es dediquen a recollir diners “i ajudar als que ho necessiten. Es va crear perquè no hi havia res instituint per ajudar a la gent que ho necessitava. Al començament sí que anaven als pisos i s'interessaven i veien el que passava, però ara ja hi han les assistents socials... Càritas ajuda... per no duplicar ajudes vam decidir que ho faríem tot a través dels assistents de

govern i així tot solucionat”. Cal destacar que van fundar la primera guarderia i fa poc que van patrocinar un centre extraescolar. “Amb els diners que recollim ajudem a tothom que ho necessiti. Sabem que els diners estan ben empleats per que els gestionen els assistents de govern. La gent del carrer col·labora perquè ens fa donacions o a través de la loteria o de ser socis o si fem un acte... però si fan falta unes ulleres, una cadira de rodes, el que sigui, hi ha una finestra de la solidaritat i allà posem la demanda. Allavòrens la gent truca a una òptica, una sabateria... i a l'endemà o als dos dies ja ho tenim, o sigui que tot... Son ajudes molt puntuals. Si algú té problemes pel pagar el pis o per menjar se'ls hi paga el menjar no se'ls hi donen els diners, alguna vegada hem proporcionat feina, mobles, diners per tornar al seu país. De vegades la guarderia també se'ls hi paga si no poden... La guarderia està subvencionada i el dèficit es paga entre el govern i la CASS... si ve un nen i la mare no pot pagar els diners el patronat li subvenciona. Lo mateix passa al centre extraescolar, les treballadores recullen els nens i se'ls emporten allà i fan moltes activitats... i els pares quan acaben de treballar a les 8 els vénen a recollir.”

No funciona amb voluntaris. Tot i que les persones que fan funcionar el patronat no reben cap diners a canvi, no es consideren voluntàries. Tampoc demanen gent voluntària perquè “normalment ja tenim gent ens truca per cobrir les activitats.”

El Patronat va ser creat per un grup de dones d'Andorra i és per això que han continuat la tradició de que a la junta, de moment tot fossin dones: “som de totes les edats, bueno molt, molt joves no, i molt, molt grans tampoc. Totes andorranes... i evidentment que... som de diferents àmbits de tal manera que quan fem alguna cosa podem atreure a un màxim de gent possible. Hi ha també representació de cada parròquia. També han de ser persones que tinguin molt de temps lliure.” Només tenen presència a la fira i algun que altre festival on aprofiten per fer-se socis o a vendre la loteria, però sobre tot el que funciona més és el boca-orella, tenen al voltant de 700 socis. Reconeix que han exprimit fins a la sacietat a tots els llocs on es pot demanar i que això crema molt a la junta, tot i amb això continua insistint en què els andorrans sempre han respost les seves demandes.

- **Infants del Món**

Es una entitat creada a partir d'una associació francesa anomenada "Enfants du Mekong" també és eminentment andorrana, però actua amb els nens de tot el món. L'objectiu, segons ens explica el seu responsable és ajudar a través de programes de finançament als infants més perjudicats a través del món "financiem escoles o dispensaris, maternitat, tot coses que toquen directament el nen". Ho fan a través de "Programes d'apadrinament". "El problema de l'apadrinament no és si la gent creu o no creu, lo que és important és que tu estiguis convençut i la manera que lo presentes i sobre tot que siguis molt transparent amb la utilització dels diners i ja està. Ara estem amb seixanta i pico apadrinaments que em sembla molt bé i nosaltres hem posat un límit d'arribar a 100 apadrinaments que és lo que necessiten ells per a aquest programa".

A nivell de junta són tots voluntaris i no tenen socis sinó gent que apadrina. Però ja ens confessa que "és difícil treballar amb un seguiment equilibrat amb gent *benévola*. Quan l'associació va començar a créixer se necessitava una persona que sempre està allà... Jo quan tinc molta feina no em puc ocupar... tenim un secretari que fa... no la comptabilitat (que tenim un comptable) sinó tot el tema d'apadrinament, transferència de diners i preparació de campanya". Li agradaria disposar d'un responsable de voluntariat "fa dos anys que el vull i no hi ha ningú que... això què vol dir?"

- **Unicef**

Com a comitè nacional, que és el que Unicef representa a Andorra, una de les seves funcions bàsiques és recaptar fons, a través de vendes, actes... per als països en desenvolupament. Les tres grans activitats que desenvolupen són, a més recaptar fons, advocacia en el tema de la convenció dels drets dels infants, i aquí treballen a Andorra, és a dir intenten vetllar pel respecte als drets de tots els infants i, en tercer lloc, educació per al desenvolupament, és a dir educació en valors.

Tota la junta funciona com a voluntària. Però les persones que treballen per a que l'organització funcioni reben un sou: "Aquí estem 4 persones pagades i la resta 28-29 persones de la junta que són voluntaris. Després tenim també un petit grup de voluntaris que no són de la junta que vénen dos hores al dia o quan poden que ens ajuden a ensobrar... Vénen per relació, que ens coneixem, si no treballa... els hi diem si volen venir... Sempre hi ha feina, no fem campanya de recaptació de voluntaris. No és tampoc

una organització que funcioni amb voluntaris. Això té a veure amb la eficiència de la feina. Si tu tens a una persona ben pagada que estigui a temps complert ja saps que aquesta feina la tens coberta, si treballes amb voluntaris i aquestes persones no poden venir... no els pots donar una sèrie de tasques de responsabilitat... Té a veure amb la visió de la tasca que es fa i del tipus de voluntari. Bueno la gent jove es molt voluntària la llàstima és que han de marxar a estudiar la carrera a fora i es produeix un trencament fort que després ja costa reprendre.” Les persones que van a ajudar són majoritàriament dones grans que ja no treballen, i d’altres més joves però que disposen de més temps “vénen dos o tres vagades a la setmana. Tenim unes sis persones en aquesta situació i ho fan bàsicament per amistat”.

Pel que fa a la junta directiva, les persones que en formen part són clau per aconseguir l’objectiu primordial de l’associació que és recaptar diners per invertir-los en educació pels nens “hi ha persones amb un pes important a Andorra, precisament perquè la recaptació de fons depèn, aquí a Andorra, dels contactes que tinguis i és per això que alguns càrrecs de la junta estan coberts per aquestes persones que asseguren a l’associació disposar d’aquests fons. Després hi ha gent que ve del camp educatiu, profes... d’altres que tenen una feina completament normal. Hi ha una varietat que dóna també una perspectiva més ampla. Treballem amb comissions. Les persones de més reconeixement social treballen en la comissió de recaptació i vendes, les més lligades a l’educació treballen amb els seminaris, etc.”

- **ADN (Associació per a la Defensa de la Natura)**

Entitat que es dedica a l’educació ambiental i a fer activitats per nens (xerrades, sortides, diapositives...), editen una revista anual i fan accions de protecció de la natura a Andorra “Hem llençat les 120 propostes per a que Andorra sigui sostenible, les hem presentat als polítics però de moment no ens han donat resposta. Bé sí, la oposició i el col·legi d’advocats però no per part del govern. Tot és especulació. Et volen vendre una Andorra de muntanya però no l’estan cuidant gens.”

Per poder portar a terme els seus projectes disposa del treball voluntari que fan els membres de la junta i l’aportació econòmica dels socis, uns 300, i altres subvencions. Com passa a quasi totes les associacions els socis són més passius que actius, és a dir participen econòmicament però molt poc en altres activitats alternatives com ara

sortides a la muntanya o participació en estudis mediambientals. No obstant la responsable de l'associació ens comenta que per a molta gent ser soci d'aquesta entitat, a l'actualitat, és una etiqueta que queda bé a nivell d'imatge personal, però no es vol implicar. La gent participa més quan l'associació organitza sortides de dos o tres dies "perquè van de viatge" i no tant quan la sortida és d'un matí a Andorra i amb la intenció de treballar algun aspecte concret. El perfil de socis és més dones que homes, d'una mitjana d'edat de 30 anys, amb estudis universitaris i pel que fa a la situació personal... "clar jo veig el meu cas, sóc dona i sense responsabilitats familiars i per això puc venir aquí i fer el que calgui però tal i com està la situació aquí, a la que tens qualsevol responsabilitat familiar és més difícil que t'impliquis amb el teu temps...". A l'associació hi ha poca gent jove i sí que hi ha gent gran "però de fora... gent que s'ha vingut a jubilar aquí, alemanys, anglesos...".

Quan han de fer crides de voluntariat no saben on demanar a les persones. Ells intenten que siguin els socis els que s'impliquin però aquests no responen: "...jo crec que no responen perquè ells ja paguen i ja consideren que fan algo per la societat, llavors molts ja ens diuen que ja ens paguen la quota i que no els vinguem a molestar més perquè no tenen temps per res més."

Per implicar a la gent jove van endegar el projecte "rius", un projecte que consistia en anar a visitar de tant en tant els rius del país per veure en quina situació estaven i poder així posar en marxa alguna actuació de recuperació. Es va plantejar directament a les escoles, de manera que fos presentat com unes pràctiques que els professors havien d'oferir als alumnes "va fallar perquè els mateixos professors no s'hi van implicar, posaven problemes i cap solució, llavors, com podem arribar als alumnes...?". No obstant, tenen previst fer la mateixa proposta a la gent gran i pensen que igual tenen més sort que amb els joves.

- **FADEM (Federació Andorrana d'Esports per a Minusvàlids)**

Entitat que comparteix local amb AMIDA, que es l'Associació de Minusvàlids. Aquesta darrera "es preocupa més per lo social, si a algú li falta diners per comprar una cadira, parla amb la CASS, lluita molt pel tema de l'eliminació de barreres... i nosaltres donem la oportunitat perquè es pugui fer esport". No obstant, AMIDA no funciona amb voluntaris ni és aquest el seu objectiu.

L'objectiu de FADEM és aconseguir la integració dels discapacitats a través de l'esport. Funciona amb voluntaris perquè "és necessari, absolutament necessari perquè la gent que fa esport necessita voluntaris que els ajudin per si cauen. Normalment no són familiars sinó gent que s'apunten per fer de voluntària. Afortunadament amb la llei de l'esport aquestes persones voluntàries poden demanar dies en el seu treball per poder acompanyar-nos en les sortides... la llei ho permet". També reconeix que han de funcionar amb voluntaris perquè no disposen de diners per poder pagar a les persones que els acompanyen "no interessem perquè no vesteix ajudar a una federació de minusvàlids i l'esport de minusvàlids no dona diners, ni tenim patrocinadors..."

No és una associació que funcioni amb socis són tots federats, l'únic que han de pagar-se és l'assegurança. Com a voluntaris, ara tenen 6 persones que treballen bàsicament com a acompanyants-monitors d'esquí i que, per fer aquesta tasca estan formades d'una manera especial i específica depenent dels àmbits "han de ser persones que siguin més que voluntàries, ha d'haver una compenetració increïble, fan cursets... perquè és una cosa molt perillosa tant per les persones que acompanyen cecs com per les persones que acompanyen als que esquien en cadira de rodes". La formació no es fa a l'associació. Els voluntaris són enviats a centres especialitzats que imparteixen aquest tipus de formació. L'esperit que mou els voluntaris és l'esperit esportiu "els voluntaris són esportistes i saben el que significa l'esport per una persona, al principi també una mica el morbo, però després com que es converteix en una cosa més familiar, més normal...". Ara hi ha cinc homes i una dona. Aquesta que "també és afectada" a part de portar l'administració de l'entitat (és nedadora i està buscant un entrenador personal voluntari que no troba) ajuda en la organització de curses d'esquí, etc.

La persona responsable de l'entitat es queixa de que costa trobar persones que vulguin fer aquesta tasca. La cerca es fa mitjançant les federacions d'esports que ofereixen als seus monitors però generalment aquests donen raons d'agenda per no afrontar aquest repte. Disposen de més homes que dones perquè, segons la nostra interlocutora "la dona és més sensible, tenen molta més por i no s'atreveixen tant com els homes a llençar-se a fer de voluntàries, s'autoculpen més de les coses, es senten massa responsables de tot". El fet de que l'objectiu sigui l'esport, i contra el que podem pensar, no atrau més l'atenció "sobre tot si no hi han diners pel mig".

2.4. ESDEVENIR VOLUNTARI O VOLUNTÀRIA: ITINERARIS PERSONALS I VITALS.

Un cop presentades les dades referents a les associacions, és el moment de donar veu a les persones que formen part d'aquest col·lectiu silenciós, alhora que reivindicatiu d'una societat millor per a tothom, que treballa fent tasques de voluntariat. Creiem que aquesta és una mostra bastant representativa del panorama actual andorrà pel que fa al perfil, motivacions i representacions del fet voluntari. Així ens trobem veus d'homes i dones, d'edat, cultura i posició social diferents, d'interessos contraposats... en fi un ventall d'arguments que convergeixen en uns mateixos fets. Abans de començar amb els relats esperem poder demostrar que fer de voluntari no té perquè respondre a un patró tancat de persones, ni es mou en un model estereotipat de motivacions. És, i hauria d'entendre's així, una posició personal que només cal desenvolupar.

De les entrevistes, que van ser llargues, hem destacat aquells aspectes que cadascuna de les persones va ressaltar del fet de ser voluntari. Bàsicament es tracta de saber perquè aquestes persones fan, o van fer, tasques de voluntariat. Aquí presentem els resultats obtinguts.

El Joan¹⁷ (Espanya, amb passaport andorrà, 80 anys, jubilat)

Aquest home de 80 anys és voluntari de l'Hospital Mare de Déu de Meritxell des de fa uns 5 anys, tot i que la seva tasca continua a Intermón i com a catequista a una parròquia. La tasca a l'hospital, que li ocupa quatre hores a la setmana, consisteix en fer companyia als malalts mentals a la cafeteria del mateix hospital (ja que aquests tipus de pacients no han d'estar a les habitacions). Sent un profund respecte per aquestes persones i li preocupa molt la seva situació i aquest és un dels motius pels quals fa la feina de voluntari. No li resulta un sacrifici. És per això que el Joan pensa que el voluntari és aquella persona que es dona i, que per tant, està més lliure de prejudicis: "no serà mai racista, ni classista". Ell, com a persona jubilada considera que encara no ha acabat d'aprendre ni de fer coses i les tasques de voluntariat formen part d'aquest aprenentatge constant. I, sobre tot com a creient (afirma que la religió ha estat una de les

¹⁷ Per tal de preservar la identitat dels i les nostres informants s'ha optat per utilitzar noms ficticis.

principals motivacions per esdevenir voluntari), considera que posar a la pràctica les pròpies creences és un signe de bon enteniment del missatge de Déu.

L'Anna (Espanya, resident, 56 anys, mestressa de casa)

Ens trobem davant d'una altra voluntària de l'Hospital, però aquesta vegada es tracta d'una dona que, a més d'anar a la una amb el Joan i els malalts mentals, fa moltes més hores a les habitacions fent companyia a aquelles persones que no tenen ningú que els visiti durant els dies d'hospitalització. M'explica que aquest és fet bastant comú a Andorra per molts motius. D'una banda estan aquelles que sí que tenen família però que treballen tot el dia i fins que no tenen un dia lliure no van per l'hospital; i d'altra banda estan aquells que realment no tenen ningú, gent que ha vingut a treballar per guanyar-se la vida i que no pensen que es poden trobar en aquestes circumstàncies. Considera que la feina dels voluntaris en aquest sentit és fonamental perquè, sense cobrir el lloc que realment pertany a la família, al seu costat els malalts poden passar una bona estona i això contribueix a que tinguin millor humor i recuperació. Ella fa aquesta feina arrel de patir un càncer de mama que la va obligar a buscar ajut en alguna institució que finalment no va trobar. Es va apuntar a fer treballs manuals, cosa que li va anar molt bé ja que fent aquesta feina espantava els dimonis que li turmentaven. Un cop recuperada, va decidir donar el seu temps lliure a aquelles persones que es poguessin trobar en la mateixa situació que acabava de passar ella, i així va ser com una amiga li va parlar dels Voluntaris de l'Hospital. Parla amb passió de la seva feina com a voluntària, cosa que l'ha portat a augmentar la seva dedicació a tots els dies de la setmana.

El Bruno (Andorra, 16 anys, auxiliar d'ambulàncies)

És un noi de 16 anys que en fa dos que fa tasques voluntàries per a la Creu Roja. M'explica sense embuts que va ser un adolescent problemàtic a l'escola i que per això un familiar vinculat també a aquesta entitat li va oferir l'oportunitat de provar de fer coses diferents, tal vegada per donar un altre sentit a la seva vida, cosa que sembla que va aconseguir. Ser voluntari per ell és donar el seu temps lliure, "sense esperar cap mena de gràcies" a les persones que ho necessiten. Com tants altres joves que entren a formar part de l'equip de voluntaris de Creu Roja, es va iniciar fent tasques de socorrisme i és així com va començar a moure's per llocs diferents i a conèixer gent nova. La tasca voluntària, tal i com diu ell, li ha canviat la vida perquè li ha propiciat una alternativa prou atractiva als caps de setmana de discoteca. No obstant aquest efecte

no ha estat el mateix per altres amics seus que no han continuat a la institució o que consideren que fer de voluntari és “anar a penjar cartells”. La feina com a voluntari li ha ajudat a aconseguir una feina dins la mateixa institució, com a auxiliar d'ambulàncies i pensa en acabar els estudis que va deixar penjats.

L'Emília (Andorra, 34 anys, arts gràfiques)

Aquesta dona es defineix com una catòlica creient, tot i que no sempre ha estat així. Ella considera que va haver un punt d'inflexió a la seva vida (una mena de *turning point*), un canvi personal i espiritual que la va portar cap a l'equilibri interior i que coincideix amb el començament de la seva condició com a voluntària “Me veia capacitada para dar”. Va decidir anar a Càritas ja que era la única institució que ella coneixia que treballava amb voluntaris i allà, prèvia formació, va estar treballant com a monitora de reforç escolar amb nens. Es va sentir molt acollida i recolzada per la institució ja que no només va ser la formació, els voluntaris es veien reforçats mitjançant reunions periòdiques que muntava una psicòloga de la pròpia entitat. Posteriorment va esdevenir formadora de voluntaris i finalment voluntària a les olimpíades de la gent gran. La seva dedicació com a voluntària a l'actualitat ha baixat d'intensitat per qüestions laborals i personals. En aquest sentit l'Emília afirma i reivindica que la feina de cuidadora que fa a casa seva, com la d'altres milers de dones que es troben en una situació semblant a la d'ella, és també feina voluntària, el problema és que aquesta esdevé molt més amagada, invisible i gens reconeguda per la societat. De la mateixa manera el fet voluntari pot veure's en un veí que ajuda a un altre... Però també reconeix que les persones que fan donacions amb els diners que han guanyat amb el seu temps, treballant, també són, d'alguna manera, voluntaris. Ella ho va fer perquè li agradava, li havia arribat el moment i havia sentit la necessitat de fer-ho. Però sobre tot considera que val la pena, no només per un mateix, sinó per les persones que es van trobant en el camí del voluntariat. I postil·la: “Yo creo que todos lo llevamos un poco dentro, que después lo desarrollemos un poco más o no... pero siempre tenemos la tendencia a ayudar. A mí me ha compensado ser voluntaria. Te aporta sentirte más vivo”.

La Puri (Espanya, resident, 34 anys, treballadora social)

Aquesta dona ens aporta un cas molt interessant de voluntariat. Dues de les motivacions que la va portar a dedicar-s'hi van ser intentar treballar en allò que li agrada i integrar-se al país. La seva vida, en un intent per buscar un lloc on viure i ser feliç, l'ha portat a

llocs com Estrasburg, Madrid i ara Andorra. Això sí, sempre amb la voluntat de donar sentit a la seva manera de pensar. Una de les seves inquietuds més importants es la d'intentar millorar la vida d'aquelles persones que pel motiu que sigui han de deixar el seu país, la seva família a la recerca de dignitat vital o d'aquelles altres menys afavorides, és per això que ja des de ben joveneta i a la seva ciutat de naixement va començar a formar part de projectes socials que la van encaminar cap a l'especialització que ella ara desenvolupa. Continuar formant part d'aquests projectes a Andorra la va ajudar a integrar-se al país, a formar part del seu teixit ciutadà. La seva inquietud la va portar a Creu Roja (entitat que ja coneixia a Espanya) i aquí va formar part de l'equip de voluntaris que formen part de l'engranatge del servei de teleassistència domiciliària. Fer de voluntària li va suposar poder respirar una mica, relacionar-se amb persones amb les que compartia unes mateixes inquietuds socials i professionals, conèixer altres realitats d'Andorra fora de l'activitat comercial, davant la pressió que suposava per a ella estar de caixa a una gran superfície, moltes hores i mal pagades. Les seves inquietuds i motivacions, en aquest sentit, també anaven encaminades a un objectiu: “...tu puedes hacer labores de voluntariado porque tienes una inquietud dentro que te motiva porque crees que tenemos que ser solidarios, ponerte en el lugar de las personas que tienen mayores dificultades,... entonces un poco decir... bueno si yo los tengo voy a tratar de que otras personas a su vez también pueda adquirirlos para que pueda marchar solo por la vida. Pero es que además yo también pienso que en nuestro caso, en el caso de las personas que trabajamos en el área social y que a veces tenemos tantas dificultades para encontrar un trabajo remunerado, ejercer labores de voluntariado te puede permitir adquirir una experiencia profesional muy valiosa, personal también, porque lógicamente esta labor te tiene que decir algo a nivel personal. Y por otra parte también, y creo que es mi experiencia, creo que el voluntariado también es una vía para contactar, para introducirte dentro del ámbito que a ti te interese y poder acceder un día, más tarde o más temprano a un puesto de trabajo remunerado”. En aquest sentit també l'ha compensat el fet d'exercir com a voluntària ja que va adquirir l'experiència i els contactes suficients per poder entrar a treballar com a treballadora social. No obstant continua fent labors esporàdiques de voluntariat social.

La Mari Pau (Andorra, 59 anys, mestressa de casa)

Aquesta dona, entusiasta, riallera i lluitadora ens ofereix també un cas molt paradigmàtic. Es tracta d'una persona que durant la seva vida havia fet feines

esporàdiques de voluntariat –als jocs olímpics del 92, a Creu Roja- però va ser a partir del *turning point* que va suposar la mort del seu marit, que va començar a desenvolupar feines de voluntària pel seu compte, sense cap organització al darrera, en una residència de persones grans i que va significar una mena de retrobament de sentit vital personal. Això i la seva família que la doten de sentit i al voltant de la qual giren les seves decisions. En el seu relat, explica de quina manera aquesta feina es va anar professionalitzant, és a dir, com el treball voluntari i la persona van esdevenir necessaris per al funcionament de la institució a la que prestava els seus serveis i com això va empènyer a la institució a contractar els seus serveis. Això no obstant no és impediment per continuar fent treballs voluntaris dins de la institució.

La Susanna (Andorra, 25 anys, Tècnica en desenvolupament comunitari)

Ja de ben petita va estar relacionada amb grups cristians a l'escola Gener i a Sant Ermengol. Tot i que ara es declara no practicant, els seus inicis en el món voluntari es remunten a les seves activitats en aquestes institucions escolars. És aquí on, segons les seves paraules, es converteix en una persona “socialment activa”, cosa que durant la seva etapa universitària va desenvolupar fins a despertar la seva consciència crítica i política. Si el voluntariat la va encaminar a escollir una professió, la pràctica l’ha portat a decidir què és el que volia fer: construir des d’allò local, cosa que també ha comportat una reflexió sobre el treball voluntari i la necessitat actual de reconduir-ho. Va començar a l’any 94, amb 15 anys, fent moltes coses: monitora de colònies a l’Esplai Castellnou, socorrista a la Creu Roja, fent reforç escolar a Càritas, tasques d’acompanyament a l’Hospital “va arribar un moment que gairebé cada dia tenia una activitat de voluntariat”. Com que va haver de marxar a estudiar la carrera a Barcelona, les activitats com a voluntària a Andorra les va haver d’abandonar però no del tot ja que a Barcelona va estar fent d’educadora en una institució salesiana que treballava amb nens en situació de risc. Aquesta feina la va fer començar a qüestionar-se la seva tasca “mentre que aquí era més aviat una visió molt cumbaià de la vida, allà la feina era més d’educadora en una realitat molt crua. Em va fer canviar més la manera de veure el voluntariat ja que els voluntaris (de 8 persones només dues eren especialistes en el tema) estaven fent una feina que requeria d’una especialització que sis d’ells no en teníem i això havia d’estar cobert d’una altra manera”. Aquest replantejament de la tasca voluntària es va reforçar amb un seguit de viatges que va fer com a cooperant en diversos projectes en països com Perú, Irak o Argentina. Ara torna a estar a la Creu Roja

fent una feina remunerada com a formadora. Només fa tasques puntuals com a voluntària perquè considera que és així com s'ha de fer el voluntariat. La paraula "voluntari" li crea moltes contradiccions. S'ha formalitzat d'una manera que tot el que es faci sense remunerar en un altre sector que no sigui el tercer ja no es considera com a voluntariat. La eufòria del tercer sector, diu, s'ha carregat el reconeixement a allò que és més comunitari, a allò que s'escapa de lo formal. Estem en una època en que s'ha institucionalitzat la benevolència, el veïnatge i allò que en alguns sectors és reconegut com a treball voluntari en altres es titlla de treball de pringats (en referència a l'ajut puntual que una veïna li pugui fer a una altra). No obstant, reconeix que l'ha compensada ser voluntària perquè ha entès el procés com un desenvolupament d'aprenentatge personal i també professional ja que s'ha dedicat a l'educació gràcies a l'entrada en el món del voluntariat al Sant Ermengol. Creu que si no hagués estat així, la seva vida, la seva professió i les seves conviccions polítiques i ideològiques serien diferents. En aquest sentit considera que el voluntari hauria de passar d'allò social a allò polític: ha de ser reivindicatiu. Sosté que hi ha tasques que haurien d'estar cobertes per l'administració, sobre tot les de caire social, perquè fan falta treballadores socials que s'encarreguin de fer les tasques que en aquests moments estan fent tot una sèrie de persones voluntàries. Això no vol dir, continua, que no existeixi una figura de voluntari col·laborador, no són excoents. El voluntari ha de donar un suport puntual però no imprescindible. El servei no ha de dependre de la voluntat de ningú, ha d'existir a nivell administratiu i reconegut i aquest servei pot estar complementat per persones que puntualment vulguin col·laborar. El treball del voluntari ha de ser reivindicar. Un voluntari, diu, serveix per vàries coses, entre elles per iniciar un servei i posa com a exemple que li agradaria iniciar un servei voluntari amb persones analfabetes "però després haig d'anar a l'administració i dir que això és necessari i que ho han d'assumir ells (...) Al voluntari no se li pot exigir ni responsabilitat, ni compromís, ni formació de la forma en què s'està plantejant ara, només col·laboració. No se li pot carregar la responsabilitat de que si ell no ho fa les persones es queden tirades. La relació dels equips hauria de ser vint professionals amb dos voluntaris i no com es fa ara, vint voluntaris amb dos professionals. Això no pot funcionar de cap manera ja que els voluntaris només son voluntaris, no donen qualitat al servei i aquest sempre estarà en precari i no per la feina dels voluntaris que potser és de més qualitat, és que el seu treball com que no està reconegut i és voluntari no té la continuïtat necessària. El voluntari només ha de donar suport. És per tot això que no li agrada gens la paraula

voluntària, prefereix que l'anomenin col·laboradora, o formadora, o monitora... Ho entén des de la perspectiva de l'ajut puntual i no continuat. Per ella ser voluntària és adonar-se d'alguna cosa, ha d'haver un acte de consciència, o reflexiu de veure què és pot contribuir a millorar, no només que algú té una necessitat. Ha de ser una tasca puntual, no una inèrcia. S'ha de contribuir a donar alguna cosa en un projecte més global "no ser el salvador de ningú. No s'ha de suplir la feina que pugui fer una treballadora social, jo puc anar un cop al mes a veure si puc ajudar en alguna cosa però que no sigui la meva responsabilitat, i sobre tot si es vol una continuïtat en el servei". Finalment sentència: "Potenciar el voluntariat com la feina que fan unes quantes bones persones és una imatge errònia, ja que s'hauria de potenciar com una implicació de les persones en la societat, a nivell més polític i no com una complaença personal: sentir-se bé amb un mateix, guanyar-se el cel o netejar la consciència pagant una quota. En definitiva, iniciativa de la gent per canviar coses i no existencialisme personal: jo faig aquesta feina perquè cal però també reivindico que es faci de manera professional".

L'Helena (Andorra, al voltant dels 60 anys, administrativa jubilada)

Quan l'empresa en la que treballava l'Helena va tancar, ella, amb 52 anys va decidir que, com que no es veia amb força per buscar una altra feina, havia arribat el moment de fer un canvi a la seva vida. Els seus fills ja estaven independitzats i ella va començar a fer allò que li agradava de debò. Després de gaudir d'un any "sabàtic", en unes jornades sobre teologia a la Seu, va conèixer la responsable dels Voluntaris de l'Hospital, la qual li va explicar en què consistia aquesta tasca. L'Helena va decidir col·laborar fent la feina que havia estat fent tota la vida: portar l'administració de l'entitat, però aquesta vegada de manera voluntària. Allà va conèixer a una altra dona amb la que van muntar una associació de promoció de la dona. I a més a més, com a dona d'església fa tasques voluntàries a Càritas espanyola (portant el rober), imparteix catequesi a una parròquia de Puigcerdà i és sòcia de Mans Unides (també a Espanya) "tinc facilitar per engregar coses", diu. És potser per aquesta dedicació tan intensa al voluntariat que es mostra molt crítica amb la situació d'aquest col·lectiu. Concretament és contrària a la visió que té la Susanna i creu que és negatiu que sigui una cosa puntual: "jo aquí el voluntariat aquí el veig una mica com a tot arreu per fer una cosa puntual molt bé però per mantenir un compromís, molt difícil. La gent... els costa molt i el que més és ampliar el cercle. O sigui començar algo amb un grup de persones que vulguin és fàcil però anar més enllà d'això... difícilíssim. No sé perquè... perquè el grup sembla

que es tanqui i la gent de fora els identifica com aquell grupet que fa això i que costa molt integrar-se.” Així pensa que la gent vol fer voluntariat però sense vocació de voluntari, és a dir les persones volen fer coses però el compromís que això comporta la gent no està disposada a tenir-lo: “jo penso que la gent ha de pensar que no vius per tu sinó que vius per l'altre perquè si no després passa el que tots ens queixem una mica que... hi ha un problema, tothom corre però al cap de tres dies tothom ha col·laborat, molt bé, i s'oblida. Jo entenc el voluntariat dia a dia, amb compromís... aquest costa molt de mantenir. Jo crec que no està ben explicat el que és ser voluntari que és una exigència de dedicació, de formació...”. Diu que hem perdut la xafarderia, la ben entesa, ja que a l'actualitat estem més pendents del que passa a la gent que surt a la televisió que del que els passa als del costat, que potser necessiten més de la nostra atenció. Aquesta xafarderia és, segons les seves paraules, la que feia societat andorrana amb la col·laboració veïnal, una xafarderia que fomentava les relacions socials. Ara, postil·la, estem sols, aïllats i som massa individualistes.

La Sabina (Andorra, 22 anys, administrativa)

Treballa com a administrativa en una de les organitzacions que fan voluntariat a Andorra, tot i que a més forma part del col·lectiu de voluntaris i voluntàries d'aquesta organització. És la presidenta de la comissió de focs de Sant Joan, és fallaire, i a més forma part de la colla gegantera. “Jo de vegades em considero més voluntària que treballadora...” Defineix el seu voluntariat com a cultural tot i que fent, per exemple, de patge reial també fa una funció social “vaig a tots els geriàtrics i casals d'avis i a l'Hospital. Jo crec que allí faig funció social perquè és un servei a una persona en concret...” Adverteix, però que “el món de la cultura de carrer és diferent que la resta de voluntariat social” perquè aquesta faceta és molt més lúdica i potser per això resulta menys valorada ja que no te el component de sacrifici que comporta la vessant social. Tot i amb això el compromís vers la gent és exactament el mateix. Aquesta faceta de ciutadana participativa li ve de molt jove ja que va començar en aquest món als 15 anys. Considera que el voluntariat cultural és “promoure la teva cultura i les teves arrels i lluitar pel català. Tot això és participació ciutadana. Lo que joestic durant molts anys que són gegants i focs no cobrem ni un duru, ni el que ho porta com a president de cap de colla ni... ningú”. No obstant creu que encara no hi ha prou gent fent de voluntària perquè no hi ha informació “hi ha molta gent aquí a Andorra que no saben que a la seva parròquia es fa això o això o que tenen tal associació on adreçar-se”.

2.5. EPÍLEG. LA SITUACIÓ DEL VOLUNTARIAT A ANDORRA EN XIFRES.

Un cop presentades les dades qualitatives i abans d'encetar la recta final d'aquest treball d'investigació mostrarem el resultat obtingut mitjançant les dues enquestes¹⁸ que s'han passat des de l'Observatori de l'Institut d'Estudis Andorrans tant a la població en general com a les escoles. Mentre que les opinions i visió de les entitats i les persones entrevistades ens han ofert una visió significativa de la realitat andorrana, les dades quantitatives ens aporten la representativitat social, la visió global que es complementa amb els primers resultats. Es tracta de donar un cop d'ull al país a través dels percentatges interpretats mitjançant les opinions de les persones entrevistades per veure de quina manera el tarannà del país, i de la societat occidental en general, influeix en el fet que a nosaltres més ens interessa: el voluntariat.

2.5.1. Voluntaris: sí i no.

De totes les persones enquestades entre la població major de 18 anys (dades de l'Observatori) el 9% afirma que és voluntària, i entre els que actualment no són voluntaris el 16% diu que ha estat voluntària alguna vegada i prop del 42% té la intenció de ser-ho. Entre els joves (dades de l'enquesta a les escoles¹⁹), un 8% diu que participa actualment com a voluntari, i entre els que no són voluntaris un 12% ha participat com a voluntari en alguna ocasió i a gairebé al 50% els agradaria participar en alguna activitat com a voluntari. Aquesta podria ser una dada positiva si realment respongués a la realitat. No obstant, hem de fer algunes puntualitzacions. La concepció del voluntariat està encara subjecta a nombrosos malentesos i ser voluntari en molts dels casos significa ser soci d'alguna organització de caire social i pagar una quota, donar sang o roba o diners puntualment. Pel que fa a la intencionalitat també hem d'apuntar que malauradament aquesta no respon a la pràctica ja que tendim a expressar desigs etiquetats com a modèlics que després oblidem intentar fer-los realitat. Tot i amb això forma part de la nostra feina recollir també les percepcions que es tenen al voltant del

¹⁸ Durant el darrer trimestre de l'any 2003 es van passar dues enquestes a la població andorrana. Una, telefònica, a la població general i l'altra a joves i adolescents de totes les escoles que hi ha Andorra. En total disposem de dades de 1743 persones (786 de la població en general i 957 de joves i adolescents). El guió de les dues enquestes i els resultats de cadascuna els reproduïm als annexos.

¹⁹ Enquesta feta a tots els alumnes de 4r d'ESO i els dos cursos de batxiller i als nivells de Seconde, Première i Terminale del sistema francès.

voluntariat i acceptar com a bones les situacions en què les persones es penjen l'etiqueta de voluntari/a encara que no responguin a la definició estricta. Prenem aquestes dades com a "reals" i anem a treballar amb aquests percentatges per veure a quin perfil responen.

En l'enquesta a la població major de 18 anys hi ha més representativitat d'homes (són els que generalment formen part de les juntes directives de les organitzacions) mentre que en l'enquesta feta a les escoles són les dones les capdavanteres (hi ha una proporció major de noies que són o han estat voluntàries), suposem que en les edats adolescents les noies estan més sensibilitzades que els seus coetanis en temes de voluntariat. Pel que fa a les adultes, la doble responsabilitat, la laboral i la domèstica, impedeix tenir temps lliure per dedicar-s'hi. És quan deixen de tenir aquestes càrregues que tornen a la roda del voluntariat. Això és palesa en la composició de la major part de les associacions andorranes de caire social on les dones ocupen els llocs de responsabilitat i formen part important del col·lectiu del voluntariat:

"Lo que passa és que aquí tenim una vida... hi ha moltes dones que treballen, hi ha un índex de treball de les dones molt important aquí i no hi ha temps, tens la feina, tens la casa, tens el marit, tens els fills... El meu cas... jo estic amb una edat en que tinc els pares, els fills i una néta... és a dir que estic ocupada tot el dia. És una realitat no cal amagar-se a aquest problema: una dona que treballa vuit hores al dia i amb tota la feina... no pot en un moment donat dedicar unes quantes hores a una associació, perquè no tenen temps, tenen els fills petits..."
MD

Per edats ens trobem amb una representació important de gent jove i adulta. En aquest sentit algunes escoles (sobretot les congregacionals) han promocionat el voluntariat creant des dels mateixos centres espais juvenils i colònies durant l'estiu, on els joves voluntaris poden exercir de monitors. No obstant quan aquests joves decideixen fer una carrera es veuen obligats a marxar fora (Barcelona, Toulouse...) i llavors és quan es produeix un trencament amb tot el que feien abans. Quan tornen ja no són els mateixos degut bàsicament al temps (l'edat), els coneixements i la manera en que, a través dels estudis i de les experiències personals viscudes, han desenvolupat la nova visió de la societat i de la seva pròpia vida i l'entrada en el món dels adults adquirint noves responsabilitats. Com hem pogut veure al resum de les entrevistes, l'exemple més significatiu és el de la Susana. No obstant si no hi ha més joves que es dediquen és bàsicament perquè no disposen de la informació suficient. A l'enquesta que es va passar

als alumnes de les escoles una de les preguntes que es van realitzar era si sabien que es podia col·laborar com a voluntari a partir dels 14 anys i mentre que el 50% va contestar que sí, el 50% va respondre negativament; una altra els preguntava directament si es consideraven suficientment informats i mentre que un 11% van respondre que sí, un aclaparador i força eloqüent 73,4% va respondre que no, cosa que novament referma la hipòtesis de la manca d'informació que pateixen aquests joves (possiblement equiparable a la de la població general) o l'error de funcionament dels canals mitjançant els quals hom pot arribar a implicar a les persones en projectes de voluntariat pel país.

D'altra banda, i tret de casos molt aïllats (persones amb molt empena i inquietuds), les persones més grans de 65 anys tenen poca representativitat per diverses causes: d'una banda es tracta d'una població clarament minoritària al país si ens atenem a la piràmide de població, i això és degut a que moltes persones no andorranes marxen cap al seu país d'origen un cop jubilades; d'altra banda planeja la idea, errònia evidentment, de que es tracta d'un col·lectiu vulnerable sobre el que s'ha de desplegar mesures d'ajut i això no és sempre així ja que són persones que han arribat a l'edat de jubilació amb plenes capacitats físiques i psíquiques i amb els que es poden plantejar projectes de voluntariat (tal i com han fet a Caixabank, per exemple); i finalment el seu confinament en casals de jubilats sembla alimentar la idea de que a aquestes persones només els interessa jugar a cartes o fer viatges a la costa. Això pot ser així, però només en part. Aquest col·lectiu és una potencial font de voluntariat formada per persones plenes d'iniciativa.

Generalment les persones voluntàries són andorranes, o residents des de fa temps a Andorra i en major proporció són professionals i tècnics i treballadors del sector serveis i de l'administració pública. Aquesta dada ens mostra que el tercer sector agrupa persones amb determinades característiques socials i econòmiques que disposen de temps lliure i en molts casos de diners per contribuir a causes socials. D'altra banda, s'han detectat casos en que el voluntariat en certes organitzacions esdevé un mitjà per assolir prestigi i reconeixement social.

La idea d'hermetisme d'algunes institucions (a les quals és difícil accedir-hi si no es compleixen certes característiques socials), no deixa de ser un símptoma de la jerarquització i de la segmentació de la societat andorrana, idea que també ha quedat plasmada en algunes entrevistes:

“Jo crec que falta que la gent surti dels seus guettos, que aquí a Andorra hi han molts guettos, per classe social, pel nacionalitat, gent que està molt tancada de mires i sobre tot molts joves, has de sortir de mires. Mira a la colla gegantera d'aquí hi han quatre portuguesos i els focs de Santa Coloma una dels organitzadors és un noi marroquí, han de veure que la gent d'Andorra ja és d'aquí que parla català millor que jo, que són andorrans no com jo que no soc ni andorrana però com que parlo català... i aquestes activitats han contribuït a que s'integrin perquè la gent quan els veu o els sent es queda parada.” (Sabina)

En un exercici d'imaginació, se'ls va demanar als alumnes de les escoles que van contestar l'enquesta, que s'imaginessin quin és el perfil del voluntariat ara a Andorra i aquest va ser el resultat:

- pot ser tant home com dona (78%), tot i que preferentment són dones (9,5%),
- pot ser que tant que tingui estudis com que no (64%), tot i que preferentment tenen estudis (21,9%),
- pot ser que treballi com que no (57,2%), tot i que preferentment treballa (20,2%),
- tampoc importa l'edat (48%), tot i que preferentment són joves (34%),
- també és indiferent la classe social (49,9%), però generalment són de classe mitja (38,1%),
- sense creences religioses (74,8%), però només una mica (8,7%) i
- de qualsevol nacionalitat (63%), tot i que són andorrans (18,4).

Com es pot observar s'han reflectit dos percentatges que responen, segons la nostra manera d'entendre-ho, a dues situacions: una ideal, que forma part d'una percepció bastant estesa entre els joves i de la que se'n desprèn que no tenen un prototipus molt definit de la persona voluntària i l'altra més real, que és compartida per un menor percentatge de joves.

Recapitulant, en línies generals, hi ha pocs voluntaris i voluntàries a Andorra. A més a més, si tenim en compte que de les persones que han contestat que no són voluntàries, en l'enquesta feta a les escoles un 34,5% afirma que no té cap intenció de participar-hi (percentatge que es dispara a la població adulta en un 54,6%) i un 49,7% ha respost afirmativament (pel 42% en l'enquesta a la població major de 18 anys), podem

interpretar aquesta xifra de manera positiva de cara a encetar projectes de promoció del voluntariat. No obstant prop del 5% (que entre els joves es dispara en un 34,5%) no ha sabut què contestar.

Per què no hi ha més persones voluntàries? Un cop d'ull a les enquestes ens mostra els motius principals dels que no volen participar com a voluntaris. En primer lloc en l'enquesta a la població d'Andorra major de 18 anys destaca la manca de temps (57,1%), seguit de la manca d'interès (7,6%), sentir-se massa grans o exclosos del sistema per raons de nacionalitat (7,5%), no disposar de la informació suficient (3,1%) o no trobar-ho necessari (o perquè no dóna diners o perquè ja tenen massa preocupacions a la seva vida) entre d'altres. Cal destacar que el 13,3% de les persones enquestades no va saber què respondre a la pregunta formulada. En l'enquesta a les escoles els motius principals per no voler participar com a voluntari també són la manca de temps (el 33,3%) i la manca d'interès (14,3%), destacant que un 38,9% no va respondre, dada que ens pot indicar una manca d'interès per aquesta qüestió. Afegirem, però, que les persones que han fet alguna vegada de voluntàries (que són gairebé el 16% de la població major de 18 anys i un 12% entre els joves enquestats a les escoles) ho han deixat també per manca de temps (el 31% en l'enquesta als adults i el 28% en el cas de l'enquesta escolar), per motius personals (25,6% i 12% respectivament), perquè va ser una situació conjuntural (el 16% en l'enquesta de l'Observatori) o perquè van començar l'escola (el 20% de l'enquesta escolar) i, molt important, per manca de motivació en la tasca que feien o per desconfiança en l'organització per la que treballaven (el 7,1% en l'enquesta a la població adulta), cosa que ens referma la idea de que cal encetar un canvi en la organització del voluntariat a Andorra tenint en compte aquests resultats, conjuntament amb les declaracions dels nostres informants, al voltant de la influència que exerceix el tarannà del país (vist des de la seva òptica) en aquesta situació de despreocupació social generalitzada. Reproduïm alguns passatges en els que donen les raons negatives i positives d'aquesta situació:

“Aquest país ha sigut sempre molt materialista, molt individualista, de treballar cada dia, moltes hores al dia i la gent no ha tingut temps per pensar en aquestes coses. A més som molt conformistes i a Andorra estem acostumats a que govern ens solucioni les coses, fa por llençar-se a fer algo.” TD

“La societat andorrana com totes les societats occidentals és una societat anestesiada. Els valors que ens han inculcat són els del triomf no com a ésser

humà integral, sinó aquell de carrera meteòrica, diners, cotxes, aparença. I aquests són els valors que s'estan inculcant des dels mitjans de comunicació, diaris, revistes, etc. Aquest és el paradigma de la societat occidental i estem enlluernats per això. Aquest enlluernament dels aparadors mostra la riquesa exterior i la pobresa interior, pobresa d'ànima. Estem en un rànquing alt però hi han desigualtats, hi han misèries, problemes socials que cada vegada es van manifestant més, que estaven molt larvats però que aniran a més, hi han situacions explosives a tots els col·legis degut a tota aquesta historieta... això què produeix? Una societat que encara més que en altres llocs, està adormida, catatònica. No hi han valors alternatius a passar-ho bé i evadir-se... Sense oblidar-nos que molta gent ve aquí a treballar, treballen moltíssimes hores, treballa tota la família, els caps de setmana... i quants més diners poden fer pues... tenen aquesta meta i no els fiquis tonteries.” MAPB

“Yo creo que la situación del voluntariado en Andorra está un poco en sus comienzos. Hay que hablar mucho de este asunto porque es una manera de concienciar de sensibilizar, ver como está la situación, desde dónde tenemos que partir para realizar proyectos... me parece muy valioso porque sí que creo que está todo en mantillas, como suele decirse. No todo, por supuesto que se están haciendo cosillas pero no hay un programa, una red de voluntariado. En Andorra, de todas formas están empezando a volver la mirada sobre estas cuestiones sociales porque creo que es un país que no había reparado mucho en las problemáticas sociales, que era algo que no le preocupaba mucho. La economía, que el país tire adelante y ya está y si en el camino quedan personas que no se adaptan, que no se suben al carro es su problema. Pienso que ahora están empezando un poco a volver la mirada a las necesidades sociales que hay por ahí, y los colectivos que necesitan ayuda. Creo que son ellos los que se tienen que ocupar creando instituciones y contratando personas que se encarguen pero también crear una red de voluntariado firme y cohesionada, pero ante todo son las instituciones las que se tienen que hacer cargo y hacer unos planteamientos rigurosos y... un análisis profundo. Ahora empieza a nacer la andadura del voluntariado y queda mucho camino por recorrer y es positivo” (Puri)

“També falta sensibilització perquè la gent d'Andorra no tenen encara aquesta vessant tant desenvolupada. És que fins ara a Andorra tampoc hi havia problemes, ara que es comencen a veure els problemes ara comença la gent a sensibilitzar-se. Ara s'està començant a crear això i ara des de govern han començat a treballar de cara a aquest tema” IAM

2.5.2. Motius per esdevenir voluntari/a

Tot i que pot semblar impossible quantificar i objectivar els sentiments personals davant d'una qüestió tan summament subjectiva com aquesta, nosaltres a les enquestes vam llençar el repte als participants i aquests han respost. A l'enquesta feta a la població general un ample 58,5% van respondre que fan de voluntaris per “sentir-se útils”, mentre que els joves, en un 43,4%, ho fan perquè els “agrada ajudar als altres”. No obstant considerem que respondre a una pregunta com aquesta és una qüestió de temps i

de reflexió personals que sí que van tenir les persones a les que vam fer l'entrevista en profunditat.

Si ens atenem a les dades recollides i a l'observació pròpia que es va dur a terme durant en període en què es va fer el treball de camp, podem dir que hi ha diferents perfils de voluntaris tenint en compte les motivacions per ser-ho, segons la feina que fan o la organització per la que treballen. Així, existeix el primer perfil de voluntaris que són socis a la vegada de les associacions per a les quals treballen. En molts casos es tracta de persones que formen part activa d'una associació, són els voluntaris de junta directiva, que no cobren res pel treball que hi realitzen i que se n'encarreguen del seu funcionament. Es tracta de persones que majoritàriament tenen una posició social destacada a la societat andorrana i per tant la seva presència aporta prestigi a l'entitat. Aquests voluntaris poden esdevenir eventualment (no sempre) organitzatius, és a dir participar molt activament de les campanyes que aquestes associacions fan per promoure les seves activitats (recollir diners, penjar cartells, ensobrar...). Fan la feina de rerafons. Hi hauria també el voluntari d'etiqueta, és a dir, aquell que considera que ser voluntari dóna cert prestigi social; hi hauria també el voluntari conscienciat, crític (amb compromís polític i de denúncia social, aquell que qüestiona el sistema establert i treballa per canviar-lo), que és l'altra cara del voluntariat més pràctic, aquell que no es qüestiona ni la seva feina ni el seu paper dins l'organització o dins el sistema (amb un compromís més personal que desenvolupen bé per necessitat de fer-ho, bé per retrobar un sentit vital), són persones, algunes amb determinades creences religioses i altres perquè es senten soles, que disposen d'un temps que volen dedicar als altres que ho necessiten sense demanar, en principi, res a canvi. Una de les nostres informants (que porta una de les organitzacions de voluntariat més conegudes a Andorra) va fer les següents reflexions al voltant d'aquestes persones:

“S'ha d'entendre que el voluntariat no és una caritat i tampoc no és omplir el temps que sobra, és un compromís de fer algo en el lloc on la persona s'identifiqui. Jo al principi quan vaig començar no volia a les persones que venien dient que estaven soles, però vaig veure que em vaig equivocar perquè vaig veure que aquestes persones s'enganxen perquè reben més del que donen. S'ha de descobrir. Després veus que si no es compromet pues no... ha de ser voler fer-ho. Hi han persones que donen diners, altres donen el seu saber... si un es vol comprometre pot fer molt a la societat.”

També, evidentment hi ha el voluntari que no sap que ho és (perquè fa feines que no estan emmarcades dins d'una organització ni estan reconegudes com a tals a la societat), aquí podríem trobar des de persones que fan feines de cura a familiars (quasi sempre es tracta de dones que s'hi veuen abocades a fer aquestes feines obligades per les circumstàncies) com d'aquelles altres que formen part de grups esportius o de lleure, entre d'altres (que ho fan simplement perquè s'ho passen bé); també trobem els voluntaris que mitjançant aquestes tasques busquen feina o una professionalització; i finalment, en menys quantitat, hi haurien aquells que mitjançant les tasques voluntàries cerquen la integració a la societat o l'ampliació del seu cercle de relacions socials.

En la major part de casos, tots els informants han coincidit en afirmar que es tracta d'un sentiment que es produeix en un moment a la vida i que surt en circumstàncies tant personals com a variades:

“Llocs on pal·liar la soledat hi ha molts, casals d'avis... però ha d'haver-hi quelcom més. En el fons hi ha un click que es produeix en el ser humà i tens consciència de repent de que hi ha una altra realitat, llavors aquí pots fer com si no haguessis vist res, o actuar en funció de que allò pot ser un abans i un després. Si passa això has de ser una mica coherent.”

2.5.3. Les tasques de voluntariat.

Majoritàriament les persones voluntàries enquestades desenvolupen la seva tasca fent bàsicament atenció i acompanyament a altres persones (un 35,4% en l'enquesta a la població general), activitats socioculturals i de participació comunitària (un 25,9%), tasques formatives (un 12,9%), mentre que en l'enquesta a les escoles els voluntaris fan sobretot tasques de monitor (el 25%), d'acompanyament i visita a la gent gran o malalts (15,8%) i en esdeveniments esportius (10,5%), tot i que el 26% d'aquests joves fan diferents tasques segons les necessitats del moment. Aquest ventall de tasques tendeix a diversificar-se en el moment en què els enquestats (no voluntaris) comenten què és el que els agradaria fer. Així, i per ordre de major a menor diuen que els agradaria fer tasques d'atenció i acompanyament (el 46,4% en l'enquesta a la població major de 18 anys), activitats socioculturals i de participació comunitària (16,2%), tasques formatives i educatives (13,9%) i de protecció civil i recuperació de l'entorn (12,8%), mentre que en l'enquesta a les escoles destaca que també els agradaria participar en tasques d'atenció i acompanyament personal al 23,3% i en tasques de protecció civil (primers auxilis, Creu Roja, Bombers, etc.) al 16,2%, si bé un 15,7% diu que en qualsevol àmbit. El percentatge més sorprenent, aquell que ha de fer pensar al voltant de la consideració

que té el voluntariat entre la població jove, torna a concentrar-se en la resposta “no sap, no contesta”. Concretament un 42,8% dels joves enquestats a les escoles d'Andorra no sabien què dir i això ens remet novament a dues hipòtesis abans esmentades: la desinformació i/o el desinterès sobre aquestes qüestions. Finalment, en l'enquesta a la població major de 18 anys, les respostes que ens van donar les persones que havien fet tasques de voluntariat i ho van deixar es dedicaven majoritàriament a: tasques d'atenció i acompanyament (24,4%), activitats socioculturals i participació ciutadana (27,9%), formació (12,2%) i protecció civil i recuperació de l'entorn (8,4%), i en l'enquesta a les escoles destaquen els que es dedicaven a tasques d'atenció i acompanyament (el 25,2%) o al recolzament en esdeveniments esportius (13,1%), mentre que el 26,2% s'havia dedicat a diferents tasques que variaven segons el moment.

Aquests resultats en primera instància ens informen que les tasques socials, sobre tot aquelles que giren a l'entorn de l'atenció i l'acompanyament de gent gran, malalts, discapacitats o d'ajut a persones sense recursos, representen el percentatge més alt en aquest rànquing de participació voluntària. Bé, doncs, la conclusió que nosaltres podem extreure és doble: d'una banda pensem que el voluntariat gairebé sempre remet en l'imaginari col·lectiu a les tasques socials: assistència, acompanyament, cura, etc., i, de fet, aquest és el tipus de voluntariat que més es publicita; d'altra banda, i aquí és on hi ha la contradicció més gran, les organitzacions que treballen oferint aquest tipus de tasques es queixen de que hi ha poques persones disposades a fer aquests tipus de feines. La raó fonamental d'aquesta ampla resposta podria correspondre's amb el que ja hem comentat en d'altres ocasions i que es resumeix en tres causes: la manca d'informació, el fet de relacionar indissolublement el voluntariat amb les tasques socials i el fet de relacionar voluntariat social amb l'etiqueta de bon ciutadà. Evidentment, i com ha quedat fonamentat en les entrevistes als voluntaris, les tasques socials són quelcom més que bona voluntat, compassió o prestigi personals. Es tracta més aviat d'una predisposició personal que no tothom està disposat a oferir i ni tothom està en condicions de desenvolupar. És per això que cal ampliar l'oferta de voluntariat per així donar cabuda a d'altres activitats menys conegudes per la població però que poden gaudir d'igual reconeixement i que permetrien donar opcions a la població per a participar de la societat en la que viuen. Tal i com ens va argumentar un dels nostres informants:

“No falta oferta per fer de voluntariat a Andorra, falta informació, el que passa és que la cultura de l'associacionisme és nova (...), i ara comença la gent a tenir una mica més de temps, però el que no té és la informació del que pot fer. Hi ha una gossera, poden anar a ajudar a la gossera que falten voluntaris. Hi han organitzacions mediambientals que també els fan falta voluntaris per anar a netejar camins, sotabosc, mil coses. Jo crec que el que fa falta és una mica d'organització entre les associacions que treballem amb voluntaris, una mica d'informació de cara al que poden fer els voluntaris”.

2.5.4. Participar d'una associació a Andorra.

Diferents enquestes a nivell mundial ens diuen que la participació en associacions està augmentant. Per exemple als Estats Units on la filantropia i el voluntariat estan més desenvolupats, les dades més recents ens diuen que al 1998, el 56% de les persones adultes varen fer de voluntàries en alguna associació, davant del 49% que van dir que feien voluntariat a l'any 1995, dades que es repeteixen en altres països amb una llarga i ferma tradició de voluntariat (el Regne Unit un 48%, Irlanda un 33% o Alemanya un 34%, per exemple). Catalunya, amb menys tradició de voluntariat organitzat, també està augmentant els seus percentatges tot i que una enquesta que va realitzar l'Institut Català del Voluntariat l'any 1996 ens revela que només un 10% dels catalans participava en activitats de voluntariat, molt lluny de les dades d'altres països²⁰.

A Andorra la participació en associacions és molt més recent tot i que la feina voluntària, sobre tot el que es refereix a la tradició d'ajuda veïnal tan característica a les zones de muntanya, va estar bastant desenvolupada fins que es va produir el canvi econòmic al país. Malgrat la proliferació d'associacions existents a l'actualitat la participació és bastant minsa: un 9% de la població enquestada adulta i un 8% entre els joves i adolescents. Com és d'esperar l'organització capdavantera pel que fa a coneixement entre la població i al nombre de voluntaris és, a les dues enquestes, Creu Roja (el 18,2% dels enquestats en l'Observatori i el 28,9% dels enquestats a les escoles són voluntaris en aquesta organització). Entre els joves la segona és l'organització de lleure anomenada Esplai Castellnou (14,5%) i entre la població general és Càritas (8,5%). Volem ressaltar novament que la dada més preocupant és que el 23,7% dels enquestats en l'observatori no van saber què respondre quan se'ls va demanar que diguessin el nom de les entitats de voluntaris que coneixien, i el 21,1% en l'enquesta escolar no coneixia o no va saber dir cap organització en la que col·laborin voluntaris.

²⁰ Vernís, A., 2001.

D'altra banda també s'ha de matisar que moltes de les organitzacions on els enquestats diuen que fan de voluntaris no són entitats que donen un servei concret mitjançant el voluntariat. Es tracta més aviat d'associacions que funcionen amb el treball d'unes quantes persones, és a dir, els voluntaris treballen per tirar endavant la organització i no per donar un servei concret a la comunitat. De la mateixa manera, podem afirmar que els presidents de les juntes de les grans associacions de voluntariat responen a un perfil absolutament diferent dels voluntaris de base. Tots són voluntaris però en plànols absolutament diferents. Això no passa, per exemple, a les associacions ecologistes on les persones que treballen i són activistes són precisament les que estan a la junta. Ja hem dit, però, abans que aquesta feina també ens sembla important tenir-la en compte ja que participar activament en alguna associació, sigui quina sigui i fent la feina que sigui, també pot denotar la bona salut ciutadana d'un país. Tal i com ens diu la Sabina potser el que cal no és un nombre molt alt d'entitats amb molt poques persones. L'ideal, en tot cas, seria una reorganització de les pròpies organitzacions maximitzant els recursos per a que puguin ser aprofitables per a les persones interessades:

“Jo a Andorra veig tres branques la del voluntariat social, ONG's i tot això, el voluntariat cultural que seria Cine Club, el Centre, el Cercle de les arts i les Lletres i moltes que hi han... i després els voluntaris dels casals per dir-ho així, perquè hi han molts a Andorra... I aquestes per mi tots són voluntaris i tots ho fan en diumenges en hores lliures, però per mi tots són voluntaris, perquè tots són voluntaris però amb interessos diferents... Després hi han moltes que fan lo mateix el que passa que ho fan amb diferents moltes maneres de dir-se que si plataforma, que si grup, que si associació, al final la gent es fa un lio i no sap a on anar.. A Catalunya passa molt, però aquí a Andorra no hauríem de caure a això. El que passa és que els interessos són diferents... cadascuna batalla per lo que vol”.

Pel que fa als àmbits de participació, tal i com era d'esperar, són les entitats que desenvolupen les tasques socials les millor cobertes pels voluntaris (el 37,5% dels voluntaris adults i el 52,4% dels joves hi participen actualment), seguides de: participació ciutadana (22,1% dels voluntaris adults i el 5,2% dels joves), educació (el 3,6% dels adults i el 29% dels joves) i desenvolupament (4,8 % dels adults i 10,4% dels joves), medi ambient i defensa dels animals (4,8% dels adults i 11,7% dels joves), esportives (12,8% dels adults i 2,6% dels joves) i cultural (6,5% dels adults). Amb aquest panorama es pot dir que oferta no falta. En tot cas estem parlant d'un desconeixement no tant sols del que significa ser voluntari, també dels àmbits diversificats on es pot col·laborar. Pel que fa al fet considerar-se voluntari, hi ha

persones que han contestat coses com: ser voluntari a la legió espanyola o donar roba a Càrites. I pel que fa al tema de la diversificació d'àmbits, una de les nostres informants és molt més taxativa pel que fa al motius pels quals les persones es mouen en els mateixos cercles institucionals:

“La gent va a Creu Roja o a Càritas perquè son les que coneix i que estan a tot arreu (...). No és que no hi hagi oferta és que la gent no es vol bellugar si no és darrere una institució. Si algú vol fer algo i no hi ha cap institució que ho cobreixi, doncs que ell munti algo pel seu compte”.

Nosaltres aniríem una mica més enllà i justificariem aquests percentatges dient que l'àmbit social és potser aquell que sembla més oblidat històricament per les institucions governamentals i del que sempre s'han encarregat les persones atenent a sentiments de moral cristiana i actituds relacionades amb el concepte de caritat. Ara ja no és així, tot i que encara ara el fet “d'ajudar als altres que ho necessiten” (frase molt sentida durant el treball de camp) mou a algunes persones a fer-se voluntàries o a col·laborar per a grans organitzacions que es dediquen a treballar per desenvolupament d'altres zones menys desfavorides al món. Canviar aquests esquemes per altres més constructius, tal i com ens diu una altra de les nostres informants, és extremadament difícil:

“...crec que encara falta moltíssim camí amb relació a l'estatut del voluntari, el reconeixement del voluntari i la visió dels voluntariat a Andorra. I això ho relaciono amb la visió general de les ONG que és molt existencialista, ara fan el canvi vers a una visió més de cara al desenvolupament... Crec que si moltes percepcions dels membres de la junta han canviat ha estat per l'esforç grandíssim per arribar a que entenguessin que no es tracta d'ajudar a l'altre sinó perquè aquesta persona té el mateix dret que jo a viure dignament i que a aquesta persona se li han de donar eines per a que pugui millorar la seva vida. Quan tu els expliques a la junta que els fons van per la formació molts no ho entenen. Hi ha una visió curta i estreta i que evidentment s'ha d'anar explicant fins i tot als membres de govern que no tenen idea... Crec que tota aquesta feina es pot equiparar a la visió d'Andorra com a país... anem a fer una escola bé, anem a fer un casa de salut bé, però què passa després. Fins ara no es feien aquestes preguntes... ara van una mica més enllà i valoren com es poden canalitzar tots aquests projectes. És una visió de desenvolupament basada en drets. Fins i tot aquí tenen una visió molt curta del que està passant a Andorra, amb els nens a dins de famílies absolutament desestructurades perquè necessiten treballar els pares i la majoria treballen als comerços que es la base del país. Hi han maneres d'aturar això però no hi ha voluntat política. Aquest país no fa prevenció, actua segons es va trobant amb els problemes i els joves i adolescents a Andorra ara son un problema. Potser el tema del voluntariat seria una bona manera de canalitzar comportaments violents per part de joves de famílies desestructurades.”

D'altra banda, i ja per acabar, caldria subratllar que el creixement del teixit associatiu (que no dels voluntaris) no és, ara per ara, equivalent a l'existència d'un moviment social i de participació ciutadana. El moviment social està actiu en les organitzacions ecologistes i pacifistes (a conseqüència dels esdeveniments que tant a nivell local com a nivell mundial mouen grans contingents de persones): "les altres associacions, sentencia la Susanna, són tan institucionalitzades que ja han perdut el seu caràcter social (com les feministes) i de participació espontània de les persones. Estan massa pendents de les subvencions i treballen bàsicament per a que el projecte anual sigui aprovat. Això fa que les persones no puguin expressar-se i fer accions voluntàries fora del control de la institució i de govern."

Finalment volem ressaltar que a l'enquesta passada a la població general s'han realitzat un seguit de preguntes generalistes al voltant de la seva opinió sobre el voluntariat a Andorra. D'una banda un 36,4% han contestat que és escassa front a un 15,3% que creu que molt o bastant nombrosa (un ample 25% ni sabia ni contestava). Evidentment i sota la pressió de l'enquesta, un 93% creu que el voluntari és necessari per a la societat i per molts motius, en concret "perquè hi ha moltes mancances i gent necessitada" (67%), "per solidaritat" (21%) o "per complementar l'acció pública" (7%). De les persones que han contestat que no és necessari (un 2,6%), un 33,5% afirma "tenir massa problemes personals" o un 11% que afirma que "ningú fa res per res". No obstant aquesta ampla majoria de persones que han contestat dient que era necessari no diuen que estarien disposades a fer-ho, cosa que ens referma en la idea que ara per ara el voluntariat és una etiqueta, no tant per les persones que s'hi dediquen (que no en fan gala, simplement ho fan i prou) sinó per aquelles que utilitzen els valors que donen prestigi social i se'ls apropien sense posar-los a la pràctica.

2.6. CONCLUSIONS I REFLEXIONS SOBRE EL TREBALL REALITZAT

Com bé dèiem de bon principi, el voluntariat a Andorra s'ha d'analitzar en paral·lel amb el canvi social en que està immers el país a tots els nivells. Conceptes com els de treball i temps, entre d'altres, adquireixen una altra dimensió a la realitat social andorrana i influeixen de manera decisiva en la tasca d'aquest col·lectiu. Així hem pogut copsar tant a les entrevistes fetes als voluntaris i als responsables de les associacions com a les

enquestes fetes a la població andorrana i als joves a les escoles, que les persones valoren el seu temps i el fet de tenir o no un treball estable per poder dedicar-se a altres tasques. Aquests aspectes fan que el perfil de voluntari sigui desenvolupat més per persones d'una determinada posició laboral (professionals lliures i càrrecs administratius que disposen de temps lliure) i entre les quals sobresurten de manera important les dones per damunt dels homes, sobretot pel que fa a les vessants més socials del voluntariat. Com s'ha pogut veure a partir de les entrevistes i de les enquestes, els homes es concentren en altres tipus d'organitzacions com són les esportives, les culturals o dintre de les socials es decanten més cap a tasques relacionades amb el socorrisme (per exemple, a la Creu Roja també hi ha un important nombre d'homes). Més tard intentarem matisar més aquesta afirmació.

També hem pogut comprovar que el voluntariat a Andorra és força desconegut i minoritari i està sotmès a grans malentesos pel que fa a la seva dimensió i al que significa realment com a element de mediació entre la realitat individual més immediata i la realitat social. La població en general desconeix quina és la dimensió real del fet voluntari i així ens trobem que es consideren voluntàries des de persones que donen diners o sang un cop a l'any a persones que han anat com a reforç de Nacions Unides a Croàcia.

Les persones que volen fer de voluntàries no disposen d'informació sobre les entitats a les quals adreçar-se per tal de poder accedir-hi. Així veiem que el que funciona és el boca-a-boca, és a dir, persones que porten altres amics, familiars i coneguts. Tampoc disposen d'oferta que diversifiqui el perfil del voluntariat i que faciliti l'entrada a altres persones potencialment disposades a realitzar aquest tipus de feines.

És a dir que, efectivament, la manca d'informació provoca una concentració del voluntariat cap a la vessant social i les grans institucions que la representen, la qual cosa reverteix negativament en aquelles organitzacions que desenvolupen altres tipus de tasques també d'interès (cultural, mediambiental, etc.) pel país.

Majoritàriament aquesta vessant social²¹ està ocupada per dones grans per raons que ja van apuntar Dolors Comas i Jordi Roca (1996). Aquests autors ens diuen que les dones assumeixen les activitats d'assistència i cura en base a una doble dimensió: com a dones (i, per tant, pel seu paper en el procés de procreació) i també en qualitat de mares, esposes, filles o parentes (i, per tant per les obligacions derivades del parentiu). Això suposa posar en joc un doble conjunt d'operadors simbòlics que funcionen de forma associada i que integren nocions de gènere. Un deriva del model de procreació; l'altre del model de parentiu. Ambdós models proporcionen el fonament de l'existència humana en base a tota una sèrie de relacions que es consideren pertanyents al domini d'allò "natural". Es tracta, doncs, d'un doble procés de naturalització. A aquestes consideracions afegiríem que, a més, per a les dones el concepte 'temps' històricament no té les mateixes connotacions de productivitat que per als homes. Per aquests el temps té un valor que no és el mateix que per a les dones ja que aquestes han estat tradicionalment educades per fer feines no remunerades i que, per tant, no es consideraven productives.

Aquesta vessant social també arrossega en bona part persones vinculades d'una manera més directa a la creença en uns determinats ideals i que volen fer alguna cosa més que quedar-se amb la espiritualitat de les seves creences i passen a l'acció intentant fer realitat tot allò que la seva consciència els dicta. A l'altra cara de la moneda ens trobem amb altres organitzacions, l'àmbit de les quals no és només social sinó que ja engloba altres com la cultura, el medi ambient, etc., i on trobem representació molt més variada pel que fa al gènere, l'edat, la professió o la ideologia política. Finalment hem d'apuntar, pel que fa a la procedència geogràfica es pot apuntar que el perfil de les persones respon tant a persones de nacionalitat andorrana com a persones que porten molts anys residint al país i, per tant, amb un grau d'integració i arrelament molt importants. Cal dir també que determina molt la posició que ocupen aquestes persones en el mercat de treball andorrà. Les que ocupen el segment primari (el privilegiat) amb unes millors condicions laborals, poden destinar el seu temps i el seus recursos a tasques de voluntariat. Per exemple, els immigrants procedents de Catalunya en ser els primers en arribar a Andorra s'han pogut posicionar millor dins l'estructura social i laboral que la resta d'immigrants. En canvi, altres col·lectius establerts més recentment que el

²¹ Amb l'excepció de Creu Roja que disposa de molts voluntaris joves i d'ambdós sexes.

català, i menys propers culturalment com ara el gallec o el portuguès, però amb una presència important al territori no tenen la mateixa presència en la vida pública andorrana cosa que referma la nostra consideració del voluntariat a Andorra com una realitat poc oberta a la incorporació de nous elements que d'una banda aportarien noves formes de reflexió i coneixement de l'entorn i a la vegada contribuirien a la integració cultural de les persones que hi viuen i treballen.

És així que hem pogut comprovar que el perfil general del voluntariat a Andorra es llegeix a través de les organitzacions i les entitats que el promouen. Ens reforcem en la idea de que es tracta d'una situació en la que dominen les 'illes de voluntariat', és a dir, entitats amb interessos específics i persones (afiliades i/o voluntàries) amb perfils molt homogenis, poc connectades entre elles i que desconeixen altres realitats fora de l'organització que representen. Són, a més, entitats molt tancades on no és fàcil accedir si no s'acompleixen determinats trets. No obstant fóra de les organitzacions no és fàcil fer feines de voluntariat que traspassin les fronteres de l'àmbit domèstic o veïnal. Nosaltres vam poder entrevistar a una dona que ho havia aconseguit amb la complicitat de la institució que li va oferir aquesta oportunitat, però som conscients que aquest no és un fet gaire habitual.

2.7. PROPOSTES D'ACCIÓ

Amb la intenció de donar operativitat a aquest informe sobre la situació del voluntariat a Andorra hem dissenyat deu propostes d'acció tenint en compte tant els resultats parcials que fins a aquest moment (no oblidem que això és un pre-informe) hem extret de les entrevistes als voluntaris i les dades extretes de les enquestes.

1. Seria interessant pensar en la **creació d'un organisme al voltant del voluntariat** que el definís, precisés els seus àmbits d'actuació, es centrés en el seu foment i promoció social, en el suport a les entitats que treballen o vulguin treballar amb voluntaris i voluntàries, en la formació específica, en la informació, en la difusió i en la investigació.
2. Aquesta institució hauria d'actuar de tal manera que les seves accions es centressin en **les persones més que en les entitats**. D'una banda s'ha de deixar

clar què son i què poden fer els voluntaris per no donar lloc a malentesos pel que fa a l'abús que determinades organitzacions podrien fer de la tasca voluntària. D'altra banda caldria dotar-los d'una protecció legal, una mena de contracte escrit entre les persones voluntàries i l'entitat a la qual presten els seus serveis, per eximir responsabilitats i per al reconeixement de drets i obligacions tant dels propis voluntaris i voluntàries com de les entitats on presten els seus serveis.

3. Tal vegada s'hauria de dotar **d'estrís de difusió**, com ara crear una web que permetés conjugar les ganes i les possibilitats de fer de voluntari d'una persona amb les necessitats d'una organització de voluntariat concreta. Una potent base de dades a Internet permet fer aquest enllaç de forma instantània, i, si es vol, sofisticar molt la recerca: persones que només volen fer de voluntàries un cop l'any, o persones que volen fer un voluntariat de llarga durada; persones que volen fer de voluntàries en un determinat sector o en un àrea determinada. Totes les entitats podien veure's beneficiades abocant les seves propostes i difonen les seves activitats per tal de que les persones interessades puguin adreçar-se a elles en cas d'interès. No obstant i tenint en compte que no tothom té a l'abast aquestes noves tecnologies (i per no potenciar el que Vernís (2001:12) anomena 'fractura digital' –*digital divide*- que ja està establint moltes diferències entre els que tenen i els que no tenen), aquesta entitat aglutinadora hauria de desenvolupar altres maneres a l'abast de tothom de foment i promoció del voluntariat.
4. S'hauria de dotar d'una **borsa de voluntaris i voluntàries** de tal manera que les entitats que precisen dels voluntaris puguin adreçar-se a ells i oferir les seves activitats.
5. I, com no, s'hauria de dotar d'una **borsa d'activitats**. Com hem pogut copsar al llarg de la investigació, un dels suggeriments més freqüents, sobre tot pel que fa als voluntaris és la manca de diversificació d'activitats. Quasi tot el voluntariat present a l'actualitat a Andorra es concentra en la vessant més social (acompanyament de malalts, cura de la gent gran i activitats benèfiques de diferent signe), cosa que contrasta amb l'oferiment d'altres accions (de caire cultural, mediambiental o esportiu) per part d'entitats que no arriben a

materialitzar els seus projectes per manca de persones que els recolzin de manera voluntària. I, filant una mica més prim, suggeriríem la possibilitat de **fer publicitat dels projectes** concrets ja que moltes persones prefereixen col·laborar amb determinades finalitats independentment de l'entitat en què aquestes estiguin emmarcades

6. Potenciar la **formació del voluntariat**. Les tasques que realitzen els voluntaris s'han de realitzar el millor possible i si això requereix preparació i formació específica, serà necessari realitzar aquesta formació prèvia a qualsevol treball voluntari. La voluntarietat mai pot servir d'excusa per un treball o una activitat mal realitzada. Aquest organisme, hauria de recolzar les iniciatives docents que tinguin les associacions de voluntaris, ja que són aquestes les responsables de la formació dels voluntaris, amb la finalitat d'aconseguir que els resultats de les accions voluntàries siguin els millors tant pel que fa als voluntaris com a les persones o col·lectius als quals es dirigeix la seva acció.
7. L'espurna inicial de la majoria d'organitzacions socials és d'un grup de voluntaris i voluntàries que sense el seu treball no arribarien mai enlloc. El fet que s'agrupin un seguit de persones per realitzar un treball comunitari és, sobre tot, expressió de la capacitat d'innovació i de solidaritat d'una societat. No obstant, com que el que existeix ara són illes de voluntariat poc i malament connectades entre elles, seria interessant **fomentar des d'aquest organisme el diàleg així com crear ponts estables entre totes les associacions i entitats que treballen amb voluntaris i voluntàries**, d'una banda per no duplicar tasques i per crear fluïdesa entre les persones voluntàries.
8. **Potenciar que les entitats tinguin veu en el desenvolupament del país**. D'aquesta manera s'aconseguiria la descentralització del poder de decisió (que no sols recaigui en l'Estat sinó que també aglutini el Tercer Sector ja que les seves activitats i la visió que posseeixen de la realitat –local i internacional– poden influir de manera decisiva en l'avenç cap a una societat democràtica) i la participació activa dels ciutadans en la vida pública.

9. **Fomentar la participació de tota la societat.** La participació dels joves i adolescents (entusiastes, amb ànims i idees per tirar endavant qualsevol projecte que els sigui temptador) i de les persones grans (jubilades, amb bona salut i molta experiència) és un dels grans reptes d'aquesta hipotètica organització. Però també s'haurien de potenciar les activitats voluntàries entre les persones que estan en actiu, sobre tot professionals i no reduir-lo només a aquelles persones laboralment inactives, o amb temps, o per pal·liar la seva soledat. La situació personal de determinades persones i la cultura del treball que impera a la actualitat fa que sigui a voltes impossible desenvolupar tasques de voluntariat. No obstant moltes de les associacions es nodreixen de professionals en actiu que utilitzen els seus coneixements i la seva pràctica professional en benefici d'una organització sense rebre cap retribució a canvi. La diversificació de propostes comporta també la diversificació i implicació d'altres perfils de voluntaris. Hem de tenir en compte que al llarg de la vida les persones poden tenir moments de major o menor implicació, canvis en la seva motivació o rotació entre diferents associacions cosa que ens desvetlla que hi ha moltes maneres de esdevenir voluntari i les entitats han d'estar preparades per aquestes fluctuacions. En tot cas caldria desenvolupar estratègies comunicatives que facilitessin no només la incorporació i el compromís de nous col·lectiu, també el retorn de persones ja sensibilitzades.

10. **Potenciar el significat del voluntariat** com una manera de crear relacions socials (en definitiva xarxa ciutadana que sovint és sinònim de salut democràtica), integrar-se al país, participar en el seu desenvolupament, conèixer altres realitats que enriqueixen la pròpia, facilitar l'empleabilitat, fer visibles les injustícies i contribuir a eradicar-les.

Un aclariment final, seguint a Vernís (2001:8), sobre el significat últim d'aquestes propostes. És innegable que estem davant d'una societat cada cop més secularitzada i abocada al lliure mercat. Però el benestar dels individus i el de la societat en el seu conjunt no ha d'estar només en mans d'un estat paternalista. Individus i institucions estatals necessiten de persones que participin en fer del lloc en el que viuen un espai agradable. Aquesta participació ciutadana voluntària té un ampli ventall d'oportunitats en la vida quotidiana que sovint s'obliden. Pensar que només dedicant més recursos es

solucionaran més problemes és, en part, un error. És més plausible parlar d'una efectiva combinació entre esforços privats i públics ben canalitzats que permetin la participació ciutadana en la societat. Cal però evitar dos perills: posar massa regulacions al voluntariat i voler apropiat-se des de les administracions públiques de la participació ciutadana. Per això el voluntariat mai ha de renunciar a la seva vessant de denúncia social ja que són una veu molt important davant de les situacions injustes que a vegades es produeixen. Aquesta vessant del voluntariat que sovint s'oblida en nom de la co-responsabilitat cal exercir-la amb determinació. Si no, les organitzacions de voluntariat poden caure en el perill de convertir-se només en organitzacions prestadores de serveis.

2.8. BIBLIOGRAFIA

- Ander Egg, E. (1999) *Diccionario de Trabajo Social*. Nueva Sintesis, Nova Terra.
- Ascoli, U. (1987) “Estado del Bienestar y acción solidaria” a: *Revista Española de Investigaciones sociológicas*, 38: 119-162.
- Canals, J. (2002) *El regreso a la reciprocidad*. Tesi de doctorat. Universitat Rovira i Virgili de Tarragona.
- Coduras, P. (sj.) (1995) *Voluntaris: deixebles i ciutadans*. Cristianisme i justícia. Barcelona.
- Comas d'Argemir, D., i Roca, J. (1996) “El cuidado y la asistencia com ámbito de tensión entre biología y cultura” a: J. Contreras (Coord.) *Reciprocidad, cooperación y organización comunal: desde Acosta a nuestros días*. Saragossa, Instituto Aragonés de Antropología (pp. 57-69).
- Comas d'Argemir, D., i Pujadas, J.J. (1997) *Andorra, un país de frontera*. Arxiu d'Etnografia d'Andorra. Altafulla, Barcelona.
- Castellanos, E. (1998) “Caritat versus solidaritat?” a: *Quaderns de l'Institut Català d'Antropologia*, 12: 77-104.
- Díaz, A. (1992) *Guia del Voluntariat Social a Catalunya*. Barcelona. Federació Catalana del Voluntariat Social.
- Institut Català del Voluntariat (1994) *Curs d'Iniciació al voluntariat*. Generalitat de Catalunya. Departament de Benestar Social. Barcelona.
- Jerez, A. (1997) *¿Trabajo voluntario o participación? Elementos para una sociología del Tercer Sector*. Madrid, Tecnos.
- Ministeri de Salut i Benestar (2003) “Organització i Gestió d'Entitats a Andorra. Els recursos humans (voluntariat)”. Mecanografiat.
- Pindado, F. (1999) *La participación ciudadana a la vida de les ciutats*. Barcelona, Ediciones del Serbal
- Rodríguez, G., i Montserrat, J. (dirs.) (1996) *Las entidades voluntarias en España. Institucionalización, estructura económica y desarrollo asociativo*. Madrid, Ministerio de Asuntos Sociales.
- Rubio de Castarlenas, A., i altres (1992) *Voluntariado, dimensiones inéditas*. Edimurtra. Barcelona.
- Vernís, A. (2001) “Aproximació als reptes del voluntariat”. Mecanografiat. Conferència realitzada pel dia del Voluntariat. Comú de Sant Julià de Lòria.

www.voluntariat.org

www.voluntariado.net

2.9. ANNEXES

Guia d'entrevista als responsables de les associacions

1. DADES INSTITUCIONALS

Nom entitat:

Any de creació:

Responsable:

Àmbit geogràfic d'actuació:

Descripció de les activitats (paraules clau):

2. DADES DELS VOLUNTARIS

Perfil dels voluntaris (gènere, edat, classe social, procedència geogràfica)

Descripció feines dels voluntaris.

Hi ha formació de voluntariat?

Motivacions generals dels voluntaris de cara a fer les feines pròpies de la institució.

Formes de finançament de la institució.

Tipus de difusió (campanyes mediàtiques, fòrums de trobada...) i valoració de l'impacte social de la seva intervenció.

Col·laboració amb altres entitats (quines i tipus de col·laboració).

Guia d'entrevista als voluntaris i voluntàries

1. DADES PERSONALS:

Sexe:

Edat:

Lloc de residència:

País/lloc de procedència:

Temps d'estança a Andorra:

Estudis (professió):

Ocupació:

Religió:

Llengua habitual:

2. RECORREGUT PERSONAL COM A VOLUNTARI/A

Quan fa que ets voluntari/a?

Arrel de què o de qui et vas fer voluntari/a?

Té alguna cosa a veure el fet de ser voluntari/a amb el teu treball, els teus estudis... o bé t'hi dediques en el teu temps lliure?

Quines activitats has fet com a voluntari/a?, i/o amb quins col·lectius treballes?

A quina o quines associacions pertanyes?

Com vas acudir a elles?

Descripció de l'activitat (què es fa en un dia).

Valoració de l'experiència com a voluntari/a. Balanç general del fet d'haver estat voluntari/a per a la teva vida.

Em podries definir què és ser voluntari/a?

Com veus la situació del voluntariat en aquests moments tant a nivell general com a nivell d'Andorra?

Creus que la feina de voluntari és independent de la organització per la que es treballa o s'ha de creure també en la institució. En altres paraules: ong o administració. Quin tipus d'organització ha de ser?

Si ja no és voluntari, perquè ho ha deixat?

Resultats de l'enquesta a la població general

1. Actualment vostè és voluntari d'alguna organització del país?

| | Freqüència | Percentatge |
|-------|------------|-------------|
| Sí | 70 | 8,9 |
| No | 715 | 90,9 |
| Ns/Nc | 2 | ,2 |
| Total | 786 | 100,0 |

2. (Als que actualment són voluntaris) En quina organització participa com a voluntari? (multiresposta)

| | Casos | Percentatge |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| Activitats socials | 27 | 37,5 |
| Càritas | 6 | 8,5 |
| Creu Roja | 13 | 18,2 |
| Dames de Meritxell | 3 | 4,2 |
| Voluntaris de l'hospital | 3 | 4,2 |
| Llar de jubilats | 2 | 2,4 |
| | | |
| Promoció de col·lectius | 2 | 2,4% |
| Adma | 1 | 1,2 |
| Ada | 1 | 1,2 |
| Ajuda mútua | 4 | 4,5 |
| Amida | 2 | 2,1 |
| Amare | 1 | 1,2 |
| Trana | 1 | 1,2 |
| | | |
| Educatiu | 3 | 3,6 |
| Esplai Castellnou | 2 | 2,4 |
| Gent gran que va a l'escola | 1 | 1,2 |
| | | |
| Desenvolupament | 4 | 4,8 |
| Mans Unides | 2 | 2,4 |
| Intermon | 1 | 1,2 |
| Infants del món | 1 | 1,2 |
| | | |

| | | |
|--|-----------|-------------|
| Participació | 18 | 22,1 |
| Calidae | 2 | 2,4 |
| Unió Pro-turisme | 2 | 2,4 |
| Associació de veïns | 2 | 2,4 |
| Joves d'Andorra | 1 | 1,2 |
| Sindicats | 5 | 6,5 |
| Cre (Centre de residents espanyols) | 2 | 2,4 |
| Associació de consumidors | 1 | 1,2 |
| Associacions de pares | 3 | 3,6 |
| Esportiva | 10 | 12,8 |
| Eqüestre | 2 | 2,1 |
| Associacions esportives | 6 | 8,6 |
| Automòbil Club d'Andorra | 2 | 2,1 |
| | | |
| Cultural | 6 | 6,5 |
| Icomus | 2 | 2,1 |
| Associació "La Xarranca" | 1 | 1,2 |
| Associació Castella-LLeò | 1 | 1,2 |
| Centre de Cultura Catalana | 2 | 2,1 |
| | | |
| | | |
| Ambiental, defensa dels animals | 4 | 4,8 |
| Laika | 1 | 1,2 |
| Apapma | 1 | 1,2 |
| Vigilància dels boscos | 2 | 2,4 |

- (Als que actualment són voluntaris) En quin àmbit és voluntari? (multiresposta)

| | Freqüència | Percentatge |
|--|------------|-------------|
| Tasques d'atenció i acompanyament personal | 24 | 35,4 |
| Activitats socioculturals i participació comunitària | 18 | 25,9 |
| Tasques formatives i educatives | 9 | 12,9 |
| Funcionament i organització de la Ong | 7 | 10,7 |
| Cooperació internacional | 4 | 6,4 |
| Protecció civil i recuperació de l'entorn | 3 | 4,3 |
| Cura dels animals | 1 | 1,1 |
| Dins l'església | 1 | 1,1 |
| Tasques reeducatives i terapèutiques | 1 | 1,1 |
| Totes | 3 | 4,3 |
| Altres | 2 | 3,2 |

3. (Als que actualment són voluntaris) Quantes hores a la setmana dedica al voluntariat?

| | Freqüència | Percentatge |
|---------------------|------------|-------------|
| Menys de dues hores | 23 | 33,4 |
| De 2 a 4 hores | 17 | 24,8 |
| Més de 4 hores | 12 | 17,3 |
| De tant en tant | 17 | 24,6 |
| Total | 69 | 100,0 |

4. (Als que actualment són voluntaris) Quin és el motiu principal pels qual fa tasques de voluntariat?

| | Freqüència | Percentatge |
|---|------------|-------------|
| Sentir-se útil | 41 | 58,5 |
| Per aspiració personal d'entrar en el mercat de treball | 2 | 2,1 |
| Per relacionar-se i conèixer gent | 2 | 2,1 |
| Per creences religioses i morals | 4 | 5,3 |
| Per principis polítics o socials | 12 | 17,0 |
| Algun familiar amb problemes | 3 | 4,2 |
| Solidaritat | 2 | 3,1 |
| Altres raons | 5 | 7,4 |
| Total | 70 | 100,0 |

5. (Als que actualment no són voluntaris) Ha participat alguna vegada com a voluntari?

| | Freqüència | Percentatge |
|--------------------------------|------------|-------------|
| Sí | 115 | 16,1 |
| No | 601 | 83,9 |
| Total | 716 | 100,0 |
| Són voluntaris en l'actualitat | 70 | |
| Total | 786 | |

6. (Als que actualment no són voluntaris) Té intenció de participar-hi?

| | Freqüència | Percentatge |
|-------|------------|-------------|
| Sí | 298 | 41,6 |
| No | 383 | 53,5 |
| Ns/nc | 35 | 4,9 |
| Total | 716 | 100,0 |

7. (Als que no tenen intenció de participar) Hi ha alguna raó per la qual hagi decidit no participar?

| | Freqüència | Percentatge |
|---|------------|-------------|
| No té temps | 219 | 57,1 |
| No l'interessa | 29 | 7,6 |
| És massa gran | 29 | 7,5 |
| Manca d'informació | 12 | 3,1 |
| Malaltia | 10 | 2,5 |
| No s'ho ha plantejat mai | 9 | 2,3 |
| Es preocupa per les seves coses | 7 | 1,7 |
| Per la gent que hi ha en aquest voluntariat | 4 | 1,2 |
| No és al seu país | 3 | ,8 |
| No creu amb les ongs | 3 | ,8 |
| Perquè discriminen una mica a la gent de fora | 3 | ,8 |
| Perquè porta poc temps a Andorra | 3 | ,8 |
| Estudia a l'estranger | 2 | ,6 |
| Cap | 33 | 8,5 |
| Ns/nc | 18 | 4,8 |
| Total | 383 | 100,0 |

8. (Als que actualment no són voluntaris, però han participat alguna vegada) En quina organització ha participat com a voluntari? (multiresposta)

| | Casos | Percentatge |
|--|-----------|-------------|
| Activitats socials | 39 | 35,2 |
| Càritas | 8 | 7,7 |
| Creu Roja | 16 | 13,5 |
| Dames de Meritxell | 1 | 1,6 |
| Voluntaris de l'hospital | 4 | 3,6 |
| Voluntaris cristians | 2 | 1,6 |
| Escola de Meritxell | 1 | 0,8 |
| Telèfon de l'Esperança | 1 | 0,8 |
| Especial Olímpics | 2 | 1,6 |
| Llar de jubilats | 2 | 1,6 |
| Tenir cura avis (sense especificar organització) | 1 | 0,8 |
| Consulta jove | 1 | 0,8 |
| | | |
| Promoció de col·lectius | 1 | 0,8 |
| Adma | 1 | 0,8 |
| | | |
| Ajuda mútua | 0 | 0,0 |
| | | |
| Emergència i socors | 3 | 2,5 |

| | | |
|---|-----------|-------------|
| Riuades (D'Andorra, 1982) | 1 | 0,8 |
| Somaten | 2 | 1,7 |
| | | |
| Educativa | 2 | 1,6 |
| Monitor d'Aina | 1 | 0,8 |
| Monitor de colònies | 1 | 0,8 |
| | | |
| Desenvolupament | 12 | 10,3 |
| Ammistia Internacional | 2 | 1,6 |
| Intermon | 2 | 1,6 |
| British executive service overseas | 2 | 1,6 |
| Unicef | 5 | 4,7 |
| Arxivers sense fronteres | 1 | 0,8 |
| | | |
| Participació | 23 | 18,4 |
| Activitats festives del Comú i Comissió de festes | 2 | 1,6 |
| Unió Pro-turisme | 3 | 2,4 |
| Associació de veïns | 1 | 0,8 |
| Joves Cambra d'Andorra | 2 | 1,6 |
| Voluntari en partits polítics | 3 | 2,4 |
| Cre (Centre de residents espanyols) | 2 | 1,6 |
| Associació de pares | 10 | 8,0 |
| | | |
| Esportiva | 8 | 6,4 |
| Associacions esportives | 4 | 3,2 |
| Club Pirinenc | 1 | 0,8 |
| Cava (Club d'atletisme) | 1 | 0,8 |
| Barcelona 92 | 2 | 1,6 |
| | | |
| Cultural | 6 | 4,9 |
| Centres culturals sense especificar | 4 | 3,2 |
| Associació portuguesa | 2 | 1,7 |
| | | |
| Ambiental, defensa dels animals | 9 | 7,3 |
| Laika | 2 | 1,6 |
| Apapma | 5 | 4,0 |
| Vigilància dels boscos | 2 | 1,7 |
| | | |
| Altres respostes | 8 | 8,1 |
| La Legió espanyola | 2 | 1,6 |
| Bombers | 2 | 1,6 |
| Iniciativa pròpia (donar roba...) | 4 | 3,2 |
| | | |
| Sense especificar | 8 | 4,8 |
| | | |

9. (Als que actualment no són voluntaris, però han participat alguna vegada) En quin àmbit era voluntari? (multiresposta)

| | Freqüència | Percentatge |
|---|------------|-------------|
| Activitats socioculturals i participació comunitària | 32 | 27,9 |
| Tasques d'atenció i acompanyament personal | 28 | 24,4 |
| Tasques formatives i educatives | 14 | 12,2 |
| Protecció civil i recuperació de l'entorn | 10 | 8,4 |
| Tasques reeducatives i terapèutiques | 5 | 3,9 |
| Cooperació internacional | 4 | 3,9 |
| Tasques administratives i de direcció de l'organització | 4 | 3,2 |
| Donacions de sang | 2 | 1,3 |
| Cura d'animals | 2 | 1,9 |
| Altres | 9 | 7,8 |
| Ns/nc | 12 | 10,3 |
| Base | 115 | |

**10. (Als que actualment no són voluntaris, però han participat alguna vegada)
Per què ho va deixar?**

| | Freqüència | Percentatge |
|---------------------------------------|------------|-------------|
| Falta de temps | 35 | 30,9 |
| Canvi de residència | 19 | 16,8 |
| Ajuda temporal | 19 | 16,2 |
| Motius personals | 6 | 5,1 |
| Pèrdua de motivació | 4 | 3,9 |
| Pèrdua de confiança en l'organització | 4 | 3,2 |
| Perquè es va casar | 4 | 3,2 |
| S'ha de renovar la junta | 3 | 2,6 |
| És massa gran o té problemes de salut | 3 | 2,6 |
| Altres | 2 | 1,9 |
| Ns/Nc | 16 | 13,6 |
| Total | 115 | 100,0 |

11. (Als que els agradaria ser voluntaris) En quin àmbit li agradaria participar com a voluntari? (multiresposta)

| | Freqüència | percentatge |
|--|------------|-------------|
| Tasques d'atenció i acompanyament personal | 138 | 46,4 |
| Activitats socioculturals i participació comunitària | 48 | 16,2 |
| Tasques formatives i educatives | 41 | 13,9 |
| Protecció civil i recuperació de l'entorn | 38 | 12,8 |
| Tasques reeducatives i terapèutiques | 11 | 3,7 |
| Cooperació internacional | 7 | 2,5 |
| En qualsevol àmbit | 5 | 1,5 |
| Donacions de sang | 2 | ,5 |
| Altres | 2 | ,7 |
| Ns/nc | 14 | 4,7 |
| Base | 298 | |

12. A Andorra hi ha varies organitzacions que treballen amb persones voluntàries que presten la seva col·laboració gratuïtament, pot citar-ne alguna? (multiresposta)

| | Casos | Percentatge |
|--|------------|---------------|
| Activitats socials (Institucions privades) | 745 | 97,8% |
| Càritas | 266 | 33,8% |
| Creu Roja | 423 | 53,7% |
| Dames de Meritxell | 36 | 4,6% |
| Voluntaris de l'hospital | 8 | 1,0% |
| Vida creixent | 1 | 0,1% |
| Escola de Meritxell | 8 | 1,0% |
| Associació del telethon | 3 | 0,4% |
| | | |
| Activitats socials (Institucions públiques) | 20 | 3,2% |
| Els comuns | 2 | 0,2% |
| Els bombers | 5 | 0,7% |
| Ministeri de Salut i Benestar, assistència social | 2 | 0,7% |
| Llars de jubilats | 11 | 1,6% |
| | | |
| Promoció de col·lectius | 31 | 3,9% |
| Adma | 15 | 1,9% |
| Ada | 15 | 1,9% |
| Agentas | 1 | 0,1% |
| | | |
| Ajuda mútua | 12 | 1,6% |
| Amida | 6 | 0,8% |
| Trana | 5 | 0,7% |
| Malalts síndrome fatiga crònica | 1 | 0,1% |
| | | |
| Educativa | 2 | 0,2% |
| Esplai Castellnou | 2 | 0,2% |
| | | |
| Desenvolupament | 113 | 14,3 % |
| Unicef | 71 | 9,0% |
| Intermon | 11 | 1,4% |
| Mans Unides | 21 | 2,6% |
| Unesco | 3 | 0,4% |
| Infants del Món | 4 | 0,5% |
| Metges sense fronteres | 3 | 0,4% |
| | | |
| Participació | 7 | 0,8 % |
| Associació de consumidors | 1 | 0,1% |
| Associació de pares | 4 | 0,5% |
| Consulta jove | 1 | 0,1% |
| Agenda 21 | 1 | 0,1% |
| | | |
| Cultural | 8 | 0,9% |
| Folklore de Sant Julià | 2 | 0,2% |
| Esbart de Santa Anna | 3 | 0,4% |
| Societat de Ciències | 2 | 0,2% |
| Casa Regional | 1 | 0,1% |

| | | |
|--|------------|--------------|
| Esportiva | 2 | 0,2 % |
| Cava (Club d'atletisme) | 2 | 0,2% |
| Ambiental, defensa dels animals | 56 | 7,2 % |
| Laika | 13 | 1,7% |
| Apapma | 35 | 4,4% |
| Vigilància dels boscos | 4 | 0,6% |
| Greenpeace | 3 | 0,4% |
| Vigilància dels boscos | 1 | 0,1% |
| Ong's sense especificar | 3 | 0,4% |
| Cap | 28 | 3,6% |
| Ns/nc | 158 | 20,1% |

13. En la seva opinió, la presència de voluntaris a Andorra és:

| | Freqüència | Percentatge |
|------------------------|------------|-------------|
| Molt nombrosa | 7 | ,9 |
| Bastant nombrosa | 113 | 14,4 |
| Ni nombrosa ni escassa | 141 | 17,9 |
| Escassa | 286 | 36,4 |
| Molt escassa | 38 | 4,9 |
| Ns/nc | 200 | 25,4 |
| Total | 786 | 100,0 |

14. Actualment creu que el paper del voluntari és necessari dins la societat andorrana?

| | Freqüència | Percentatge |
|-------|------------|-------------|
| Sí | 731 | 93,0 |
| No | 20 | 2,6 |
| Ns/nc | 35 | 4,4 |
| Total | 786 | 100,0 |

15. (Als que creuen que és necessari) Per què creu que és necessari?

| | Freqüència | Percentatge |
|--|------------|-------------|
| Hi ha moltes mancances i gent necessitada | 487 | 66,6 |
| Per solidaritat. És bo per a la societat | 155 | 21,2 |
| Complementar l'acció pública | 53 | 7,2 |
| Millorar a nivell personal | 13 | 1,7 |
| Tots aquests organismes necessiten voluntaris | 4 | ,5 |
| Més per casos concrets (incendis, riuades, etc.) | 3 | ,4 |
| Més aviat o més tard tots necessitaren ajuda | 3 | ,4 |
| Si és un voluntari, sempre és millor | 2 | ,3 |
| Per ajudar a països del 3er món | 1 | ,1 |
| Altres | 5 | ,6 |
| Ns/Nc | 7 | ,9 |
| Total | 731 | 100,0 |

16. (Als que creuen que no és necessari) Per què creu que no és necessari?

| | Freqüència | Percentatge |
|--|------------|-------------|
| No hi ha massa problemes. Hi ha treball... | 7 | 33,5 |
| Societat individualista. Ningú fa res per res | 2 | 11,1 |
| Si no hi haguessin voluntaris el país no deixaria de funcionar | 2 | 7,5 |
| Perquè ja hi ha prou organitzacions lucratives | 2 | 7,5 |
| Per manca de temps | 2 | 7,5 |
| Són les institucions qui haurien d'ajudar | 1 | 3,6 |
| Perquè sempre treballen millor les org. lucratives | 1 | 3,6 |
| Ns/Nc | 5 | 25,8 |
| Total | 20 | 100,0 |

Resultats de l'enquesta a les escoles**1. Coneixes alguna organització a Andorra en que col·laborin voluntaris?**

| | Casos | Percentatge |
|-------|-------|-------------|
| Sí | 755 | 78,9 |
| No | 136 | 14,2 |
| Ns/nc | 66 | 6,9 |
| Total | 957 | 100,0 |

2. Associacions més conegudes

| | Casos | Percentatge |
|------------------------------------|-------|-------------|
| Creu roja | 636 | 84,2 |
| Unicef | 166 | 22,0 |
| Caritas | 147 | 19,5 |
| Laika | 65 | 8,6 |
| Mans unides | 39 | 5,2 |
| Apapma | 21 | 2,8 |
| La gossa | 20 | 2,6 |
| Intermón | 18 | 2,4 |
| Ong (sense especificar) | 16 | 2,1 |
| Esplai Castellnou | 15 | 2,0 |
| Voluntaris de l'Hospital Meritxell | 14 | 1,9 |
| Aina | 13 | 1,7 |

El conjunt d'aquestes associacions s'han agrupat en funció de diferents categories i aquests són els resultats:

| | Casos | Percentatge |
|--|------------|--------------|
| Activitats socials | 828 | 109,6 |
| Creu Roja | 636 | 84,2 |
| Càritas | 147 | 19,5 |
| Voluntaris de l'hospital | 14 | 1,9 |
| Visites a casals d'avis o residències de gent gran | 16 | 2,1 |
| Activitats en l'església parroquial | 4 | 0,5 |
| Centre d'acolliment d'infants | 5 | 0,7 |
| Bombers | 3 | 0,4 |
| Campanyes de Nadal (repartir joguines, etc) | 1 | 0,1 |
| Telethon | 1 | 0,1 |
| Comú | 1 | 0,1 |
| Educatiu | 49 | 6,5 |
| Esplai Castellnou | 15 | 2 |
| Aina | 13 | 1,7 |
| Esplais juvenils | 13 | 1,7 |
| Servei pastoral del Col·legi Sant Ermengol | 3 | 0,4 |
| Col·legi | 3 | 0,4 |
| Monitors de colònies | 2 | 0,3 |

| | | |
|--|------------|-------------|
| Promoció de col·lectius | 3 | 0,4 |
| Associació dones migrants d'Andorra | 3 | 0,4 |
| Desenvolupament | 239 | 31,8 |
| Unicef | 166 | 22 |
| Mans Unides | 39 | 5,2 |
| Intermon | 18 | 2,4 |
| Metges sense fronteres | 9 | 1,2 |
| Greenpeace | 5 | 0,7 |
| Infants del món | 2 | 0,3 |
| Participació | 5 | 0,5 |
| Organització de Festes de la Massana | 1 | 0,1 |
| Joventuts d'Esquerra Republicana | 1 | 0,1 |
| Consell Nacional de la Joventut | 1 | 0,1 |
| Unió Pro-turisme | 1 | 0,1 |
| Col·lectiu contra la guerra | 1 | 0,1 |
| Ajuda mútua | 1 | 0,1 |
| Lluita contra el càncer | 1 | 0,1 |
| Cultural | 4 | 0,5 |
| Unesco | 4 | 0,5 |
| Esportiva | 7 | 0,8 |
| Europeus juniors als Serradells | 2 | 0,3 |
| Federació de ciclisme | 1 | 0,1 |
| ATP de Tennis | 1 | 0,1 |
| Federacions esportives (sense especificar) | 1 | 0,1 |
| Federació andorrana d'esports per a minusvàlids | 1 | 0,1 |
| Especial Olímpics | 1 | 0,1 |
| Ambiental, defensa dels animals | 115 | 15,1 |
| Laika | 65 | 8,6 |
| Apapma | 21 | 2,8 |
| La gossera | 20 | 2,6 |
| Associació de defensa de la natura | 4 | 0,5 |
| Col·lectiu per a la protecció del patrimoni muntanyenc (P3M) | 3 | 0,4 |
| Plataforma contra el Forn Incinerador | 1 | 0,1 |
| Adena | 1 | 0,1 |
| Sense especificar | 17 | 2,2 |
| Ong sense especificar | 17 | 2,2 |
| Ns/nc | 3 | 1,8 |
| Respostes que no entren dins del voluntariat | 2 | 0,2 |
| Ràdio | 1 | 0,1 |
| ONU | 1 | 0,1 |

3. Saps que en algunes activitats es pot col·laborar com a voluntari a partir dels 14 anys?

| | Casos | Percentatge |
|----------|-------|-------------|
| Sí | 479 | 50,1 |
| No | 305 | 31,9 |
| No ho sé | 173 | 18,1 |
| Total | 957 | 100,0 |

4.-En quins àmbits creus que es dediquen principalment els voluntaris?

| | Casos | Percentatge |
|---|-------|-------------|
| Assistència a la gent necessitada (sense especificar) | 305 | 31,9 |
| Assistència a la gent gran | 122 | 12,7 |
| Assistència als malalts | 105 | 11,0 |
| Creu roja | 94 | 9,8 |
| Medi ambient | 48 | 5,0 |
| Assistència a les persones discapacitades | 46 | 4,8 |
| Cooperació Internacional | 37 | 3,9 |
| Participació en campanyes (nadal, etc) | 24 | 2,5 |
| Organització d'esdeveniments esportius | 18 | 1,9 |
| Àmbits que requereixin ajuda de gent amb poca experiència | 15 | 1,6 |
| Organitzacions no governamentals | 14 | 1,5 |
| En qualsevol àmbit | 14 | 1,5 |
| Assistència a nens petits | 7 | ,7 |
| Monitors en casals, esplais, etc | 7 | ,7 |
| Àmbits culturals | 6 | ,6 |
| Organització d'actes, repartiment de publicitat | 4 | ,4 |
| Catastrofes ecològiques | 4 | ,4 |
| Caritas | 3 | ,3 |
| Comú | 2 | ,2 |
| Assistència als immigrants | 2 | ,2 |
| Activitats extraescolars | 2 | ,2 |
| Drets humans | 1 | ,1 |
| Ns/nc | 310 | 32,4 |
| Total | 957 | |

5.Coneixes algú (amics, familiars) que sigui voluntari en alguna organització?

| | Casos | Percentatge |
|-------|-------|-------------|
| Sí | 597 | 62,4 |
| No | 318 | 33,2 |
| Ns/nc | 42 | 4,4 |
| Total | 957 | 100,0 |

6. Qui coneixes (especificar qui són, per exemple, si són els pares, els germans, els amics, etc.)

| | Casos | Percentatge |
|-----------------------|-------|-------------|
| Amics | 542 | 90,8 |
| Pares, mares, germans | 76 | 12,7 |
| Altres familiars | 62 | 10,4 |
| Altres | 9 | 1,5 |
| Ns/nc | 8 | 1,3 |
| Base | 597 | |

7. A quines accions solidàries i d'ajut que es descriuen a continuació dónes més importància?

| | Casos | Percentatge |
|---|-------|-------------|
| Desenvolupades individualment per raó d'amistat, civisme i bon veïnatge | 140 | 14,6 |
| Desenvolupades a través d'organitzacions | 142 | 14,8 |
| A les dues | 517 | 54,0 |
| A cap de les dues | 20 | 2,1 |
| Ns/nc | 138 | 14,4 |
| Total | 957 | 100,0 |

8.-Com creus que són les persones que fan de voluntaris?

8.1. – Sexe.-

| | Casos | Percentatge |
|------------|-------|-------------|
| Home | 52 | 5,4 |
| Dona | 91 | 9,5 |
| Indiferent | 749 | 78,3 |
| Ns/nc | 65 | 6,8 |
| Total | 957 | 100,0 |

8.2.- Estudis

| | Casos | Percentatge |
|---------------|-------|-------------|
| Amb estudis | 210 | 21,9 |
| Sense estudis | 41 | 4,3 |
| Indiferent | 614 | 64,2 |
| No ho sé | 92 | 9,6 |
| Total | 957 | 100,0 |

8.3.- Situació laboral

| | Casos | Percentatge |
|-------------|-------|-------------|
| Treballa | 193 | 20,2 |
| No treballa | 107 | 11,2 |
| Indiferent | 547 | 57,2 |
| No ho sé | 110 | 11,5 |
| Total | 957 | 100,0 |

8.4. -Edat

| | Casos | Percentatge |
|------------|-------|-------------|
| Jove | 328 | 34,3 |
| Adult | 103 | 10,7 |
| Indiferent | 459 | 48,0 |
| No ho sé | 67 | 7,0 |
| Total | 957 | 100,0 |

8.5.- Estatus social

| | Casos | Percentatge |
|--------------|-------|-------------|
| Classe baixa | 21 | 2,2 |
| Classe mitja | 365 | 38,1 |
| Classe alta | 14 | 1,5 |
| Indiferent | 478 | 49,9 |
| No ho sé | 79 | 8,3 |
| Total | 957 | 100,0 |

8.6.- Religiositat

| | Casos | Percentatge |
|-------------|-------|-------------|
| Religiós | 83 | 8,7 |
| No religiós | 36 | 3,8 |
| Indiferent | 716 | 74,8 |
| No ho sé | 122 | 12,7 |
| Total | 957 | 100,0 |

8.7.- Procedència geogràfica

| | Casos | Percentatge |
|-----------------|-------|-------------|
| D'Andorra | 176 | 18,4 |
| D'Espanya | 34 | 3,6 |
| De Portugal | 10 | 1,0 |
| De França | 5 | ,5 |
| D'altres països | 51 | 5,3 |
| Indiferent | 603 | 63,0 |
| No ho sé | 78 | 8,2 |
| Total | 957 | 100,0 |

9.- Creus que hi ha suficient informació de les activitats que podries fer com a voluntari?

| | Casos | Percentatge |
|----------|-------|-------------|
| Sí | 105 | 11,0 |
| No | 703 | 73,4 |
| No ho sé | 149 | 15,6 |
| Total | 957 | 100,0 |

10.-Participes actualment com a voluntari?

| | Casos | Percentatge |
|-------|-------|-------------|
| Sí | 76 | 7,9 |
| No | 853 | 89,1 |
| Ns/nc | 28 | 2,9 |
| Total | 957 | 100,0 |

Als que són voluntaris**11. En quina organització participes com a voluntari?**

| | Casos | Percentatge |
|--|-----------|-------------|
| Activitats socials | 40 | 52,4 |
| Creu Roja | 22 | 28,9 |
| Càritas | 8 | 10,5 |
| Activitats en l'església parroquial | 3 | 3,9 |
| Visites a casals d'avis o residències | 3 | 3,9 |
| Voluntaris a l'Hospital de Meritxell | 2 | 2,6 |
| Clara Rabassa | 2 | 2,6 |
| Educatiu | 22 | 28,9 |
| Esplai Castellnou | 11 | 14,5 |
| Aina | 5 | 6,6 |
| Esplais juvenils | 2 | 2,6 |
| Servei pastoral del Col·legi Sant Ermengol | 2 | 2,6 |
| Colònies Anna Janer | 1 | 1,3 |
| Col·legi | 1 | 1,3 |
| Desenvolupament | 8 | 10,4 |
| Unicef | 3 | 3,9 |
| Mans Unides | 1 | 1,3 |
| Intermon | 2 | 2,6 |
| Associació de Refugiats saharauis | 1 | 1,3 |
| Infants del món | 1 | 1,3 |
| Participació | 4 | 5,2 |
| Joventuts d'Esquerra Republicana | 2 | 2,6 |
| Consell Nacional de Joventut a Andorra | 1 | 1,3 |
| Unió Pro-turisme | 1 | 1,3 |
| Esportiva | 2 | 2,6 |
| Europeus juniors als Serradells | 1 | 1,3 |
| ATP de Tenis | 1 | 1,3 |
| Ambiental, defensa dels animals | 9 | 11,7 |

| | | |
|---|----------|------------|
| Laika | 3 | 3,9 |
| Greenpeace | 3 | 3,9 |
| Apapma | 1 | 1,3 |
| La gossera | 1 | 1,3 |
| Adena | 1 | 1,3 |
| Ns/nc | 1 | 1,3 |
| Respostes que no entren dins del voluntariat | 1 | 1,3 |
| Ràdio | 1 | 1,3 |

12. Quina tasca fas?

| | Casos | Percentatge |
|--|-------|-------------|
| Diferents tasques que van variant segons les necessitats | 20 | 26,3 |
| Monitor-a | 19 | 25,0 |
| Esdeveniments esportius | 8 | 10,5 |
| Fer companyia, parlar i passejar amb la gent gran | 7 | 9,2 |
| Campanyes de nadal (recollida de joguines) | 7 | 9,2 |
| Assistir a reunions | 6 | 7,9 |
| Visites als malalts | 5 | 6,6 |
| Passejar gossos | 4 | 5,3 |
| Servei de sortides | 2 | 2,6 |
| Economicament | 2 | 2,6 |
| Repartir butlletes, ajudar a vendre les coses | 1 | 1,3 |
| Recolecta d'aliments | 1 | 1,3 |
| Apadrinar un nen/a | 1 | 1,3 |
| Enviant cartes donan la meva opinió | 1 | 1,3 |
| Locutora | 1 | 1,3 |
| Profesor de catequesis | 1 | 1,3 |
| Ns/nc | 1 | 1,3 |
| Total | 76 | |

13. Estàs satisfet o insatisfet en relació amb l'activitat que estàs realitzant?

| | Casos | Percentatge |
|---------------------------|-------|-------------|
| Molt satisfet | 42 | 55,3 |
| Bastant satisfet | 23 | 30,3 |
| Ni satisfet ni insatisfet | 7 | 9,2 |
| Ns/nc | 4 | 5,3 |
| Total | 76 | 100,0 |

14. Vols continuar participant com a voluntari en aquesta o altres activitats?

| | Casos | Percentatge |
|-------|-------|-------------|
| Sí | 72 | 94,7 |
| No | 1 | 1,3 |
| Ns/nc | 3 | 3,9 |
| Total | 76 | 100,0 |

15. Quina raó t'ha mogut a participar-hi?

| | Casos | Percentatge |
|---|-------|-------------|
| Per influència d'amics o familiars | 5 | 6,6 |
| M'agraden els animals | 4 | 5,3 |
| Perquè el món sigui millor | 8 | 10,5 |
| Preocupació mediambiental | 2 | 2,6 |
| M'agrada ajudar als altres | 33 | 43,4 |
| Principalment per aprendre i fer coses noves | 8 | 10,5 |
| Magraden els nens | 11 | 14,5 |
| Continuar el camí dels que m'han educat | 1 | 1,3 |
| Interès per les activitats que es fan a Andorra | 1 | 1,3 |
| Ns/Nc | 3 | 3,9 |
| Total | 76 | 100,0 |

16. Quina és la teva dedicació?

| | Casos | Percentatge |
|--------------------------------------|-------|-------------|
| Només participo en ocasions puntuals | 37 | 48,7 |
| Participo regularment | 37 | 48,7 |
| Només participo econòmicament | 2 | 2,6 |
| Total | 76 | 100,0 |

17. Quantes hores a la setmana t'hi dediques?

| | Casos | Percentatge |
|----------------|-------|-------------|
| 1,00 | 6 | 15,4 |
| 2,00 | 8 | 20,5 |
| 3,00 | 4 | 10,3 |
| 4,00 | 6 | 15,4 |
| 6,00 | 2 | 5,1 |
| 7,00 | 1 | 2,6 |
| 8,00 | 2 | 5,1 |
| Depen | 7 | 17,9 |
| Cap de setmana | 3 | 7,7 |
| Total | 39 | 100,0 |

Als que no són voluntaris en l'actualitat**18. Has participat alguna vegada com a voluntari?**

| | Casos | Percentatge |
|-------|-------|-------------|
| Sí | 107 | 12,1 |
| No | 746 | 84,7 |
| Ns/nc | 28 | 3,2 |
| Total | 881 | 100,0 |

19. En quina organització participaves com a voluntari?

| | Casos | Percentatge |
|---|--------------|--------------------|
| Activitats socials | 52 | 48,4 |
| Visites a casals d'avis o residències | 18 | 16,8 |
| Creu Roja | 14 | 13,1 |
| Càritas | 10 | 9,3 |
| Voluntaris de l'hospital Meritxell | 4 | 3,7 |
| Clara Rabassa | 4 | 3,7 |
| Activitats a l'església parroquial | 1 | 0,9 |
| Associació de nois orfes de Barcelona | 1 | 0,9 |
| Educatiu | 11 | 10,2 |
| Esplai Castellnou | 2 | 1,9 |
| Esplais juvenils | 3 | 2,8 |
| Col·legi | 4 | 3,7 |
| Colònies Anna Janer | 1 | 0,9 |
| Aina | 1 | 0,9 |
| Promoció de col·lectius | 1 | 0,9 |
| Associació dones migrants | 1 | 0,9 |
| Desenvolupament | 14 | 13 |
| Unicef | 13 | 12,1 |
| Infants del món | 1 | 0,9 |
| Participació | 2 | 2,0 |
| Unió Pro-turisme | 1 | 0,9 |
| Consell Nacional de Joventut a Andorra | 1 | 0,9 |
| Esportiva | 14 | 13,1 |
| Europeus juniors als Serradells | 7 | 6,5 |
| Federació de ciclisme | 2 | 1,9 |
| ATP de Tennis | 2 | 1,9 |
| Federació andorrana d'esports per a minusvàlids | 2 | 1,9 |
| Federació de voleiball | 1 | 0,9 |
| Ambiental, defensa dels animals | 13 | 12 |
| Laika | 3 | 2,8 |
| La gossera | 7 | 6,5 |
| Organització de medi ambient a França | 1 | 0,9 |
| Lluita contra el foc del Vallés Occidental | 1 | 0,9 |
| Addena | 1 | 0,9 |
| Ns/nc | 4 | 3,7 |
| Respostes que no entren dins del voluntariat | 4 | 3,7 |
| Activitat pròpia | 4 | 3,7 |

20. Quina tasca feies?

| | Casos | Percentatge |
|--|-------|-------------|
| Diferents tasques que anaven variant segons les necessitats | 28 | 26,2 |
| Fer companyia, parlar i passejar amb la gent gran | 21 | 19,6 |
| Ajudar en l'organització i control d'esdeveniments esportius | 14 | 13,1 |
| Passejar ,alimentar als gossos | 10 | 9,3 |
| Campanya de nadal (recollida de joguines) | 9 | 8,4 |
| Recaudacions de diners | 5 | 4,7 |
| Ajudar a les persones amb alguna discapacitat | 5 | 4,7 |
| Fer enquestes | 4 | 3,7 |
| Monitor | 4 | 3,7 |
| Recollir pilotes | 2 | 1,9 |
| Organitzar una mini olimpiapa per la gent gran | 2 | 1,9 |
| Ajudar a donar repàs als nens després de l'escola | 2 | 1,9 |
| Recollir cartons | 2 | 1,9 |
| Primers auxilis | 2 | 1,9 |
| Ajudar esporadicament a algú amb problemes | 1 | ,9 |
| Repartir menjar als allotjats en pavellons | 1 | ,9 |
| Profes sor de catequess i | 1 | ,9 |
| Netejar els boscos i els rius | 1 | ,9 |
| Ns/nc | 1 | ,9 |
| Total | 107 | |

21. Estaves satisfet o insatisfet en relació amb l'activitat que estaves realitzant?

| | Casos | Percentatge |
|---------------------------|-------|-------------|
| Molt satisfet | 41 | 38,3 |
| Bastant satisfet | 48 | 44,9 |
| Ni satisfet ni insatisfet | 9 | 8,4 |
| Insatisfet | 2 | 1,9 |
| Ns/nc | 7 | 6,5 |
| Total | 107 | 100,0 |

22. Quina era la teva dedicació

| | Casos | Percentatge |
|----------------------------------|-------|-------------|
| Només havia en ocasions puntuals | 82 | 76,6 |
| Participava regularment | 25 | 23,4 |
| Total | 107 | 100,0 |

23. Quantes hores a la setmana t'hi dedicaves?

| | Casos | Percentatge |
|------------|-------|-------------|
| 1,00 | 2 | 8,0 |
| 2,00 | 12 | 48,0 |
| 3,00 | 2 | 8,0 |
| 4,00 | 1 | 4,0 |
| 5,00 | 1 | 4,0 |
| 6,00 | 2 | 8,0 |
| Depèn | 3 | 12,0 |
| Cada tarda | 2 | 8,0 |
| Total | 25 | 100,0 |

24. Per què ho vas deixar?

| | Casos | Percentatge |
|--|-------|-------------|
| Per que va començar el col·legi | 5 | 20,0 |
| Perquè no em van avisar més | 1 | 4,0 |
| Perquè no ho feia voluntàriament, sinó que m'obligaven | 2 | 8,0 |
| Per manca de temps | 7 | 28,0 |
| Al finalitzar el curs s'acabava el voluntariat | 1 | 4,0 |
| Perquè m'avorria | 1 | 4,0 |
| Perquè em vaig fer gran | 1 | 4,0 |
| Per causes personals | 3 | 12,0 |
| Perquè vaig venir a viure a Andorra | 1 | 4,0 |
| Ns/nc | 3 | 12,0 |
| Total | 25 | 100,0 |

25.- T'agradaria participar en alguna activitat com a voluntari?

| | Casos | Percentatge |
|-------|-------|-------------|
| Sí | 371 | 49,7 |
| No | 118 | 15,8 |
| Ns/nc | 257 | 34,5 |
| Total | 746 | 100,0 |

26.- Per què t'agradaria participar?

| | Casos | Percentatge |
|--|-------|-------------|
| M'agradaria ajudar a la gent que ho necessita | 180 | 47,0 |
| Pot ser una experiència interessant | 11 | 2,9 |
| Sentirme útil | 11 | 2,9 |
| Aprendre coses noves | 9 | 2,3 |
| Conèixer nova gent | 8 | 2,1 |
| Perquè mai he participat (curiositat) | 7 | 1,8 |
| Passar el temps | 3 | ,8 |
| Voluntaria de la creu roja per ajudar | 3 | ,8 |
| Per fer alguna activitat diferent apart dels estudis | 2 | ,5 |
| Cuidar animals que han estat abandonats | 1 | ,3 |
| M'agradaria ajudar a persones del 3º món | 1 | ,3 |
| Ns/nc | 147 | 38,4 |
| Total | 383 | 100,0 |

27.- En quin àmbit li agradaria participar?

| | Casos | Percentatge |
|--|-------|-------------|
| Primers auxilis, Creu roja i Bombers | 62 | 16,2 |
| En qualsevol àmbit | 60 | 15,7 |
| Assistència a la gent desafavorida | 29 | 7,6 |
| Relacionat amb nens (guarderies i Unicef) | 24 | 6,3 |
| Relacionat amb els animals o mediambient | 21 | 5,5 |
| Relacionat amb la gent gran | 19 | 5,0 |
| Relacionat amb malalts i persones discapacitades | 17 | 4,4 |
| Cooperació internacional | 6 | 1,6 |
| Esdeveniments esportius | 4 | 1,0 |
| Carites | 2 | ,5 |
| Relacionat amb la joventut | 2 | ,5 |
| No tinc cap informació per poder escollir | 2 | ,5 |
| Campanyes de Nadal | 1 | ,3 |
| Protecció del patrimoni artístic | 1 | ,3 |
| Ns/nc | 164 | 42,8 |
| Total | 383 | |

28. Per què no li agradaria participar?

| | Casos | Percentatge |
|---|-------|-------------|
| No tinc temps | 42 | 33,3 |
| Ni m'agrada, ni m'interessa | 18 | 14,3 |
| No és una tasca remunerada | 5 | 4,0 |
| No ho trobo necessari | 5 | 4,0 |
| Falta d'informació | 4 | 3,2 |
| No he tingut l'oportunitat | 1 | ,8 |
| Les organitzacions que conec, no m'agraden per participar | 1 | ,8 |
| No crec que es pugui solucionar gran cosa | 1 | ,8 |
| Ns/nc | 49 | 38,9 |
| Total | 126 | 100,0 |

